

Kıymetli okurlarımız,

Son dönemde -başta Mısır ve Suriye olmak üzere- dini, vatani, şeref ve izzeti için canlarını feda eden kardeşlerimizin şehadetlerini tebrik eder,

Uğruna fedâ-yı can ettikleri değerlere geride bıraktıkları boynu bükük yetimlerinin ulaşmasını niyaz ederiz.

“İşte yüksek şahsiyetlerin ahlâkı budur. Başta peygamberler, sonra da onları takip edenler... Büyük-küçük günahlara devamlı kapalı olmak, bunun için (*Yûsuf misali*) ölüm ve zindanlarda çürümeye razı olmak... Dün de bugün de ve kıyamete kadar gelecekte de **SÜNNETULLAH** böyle yürüdü, bundan sonra da böyle yürüyecektir.

Kim ki hak yola samimi ve ihlasla insanları davet etmiştir, o mutlaka ezaya, cefaya, işkenceye hatta ölüme maruz kalmıştır. Gelmiş geçmiş peygamberleri, Hakk’a âşık, Hakk dostlarını düşünün! O’nun rızası için âhireti dünyaya tercih etmişlerdir. Günümüzde kırılmalar olmuş olabilir. Bir yol cennete, bir yol da sa’îre/cehenneme gider. Herkes hür iradesiyle tercihini yapar.”

Saygıdeğer **Abdullah DEMİRCİOĞLU** Efendi Hazretlerinin tespitleri ne kadar da yerinde!

Ve ardından soruyor, bütün bu keşmekeş içerisinde acaba “**Biz Neredeyiz?**” diye...

Şükür ki zaman, zemin ve şartlar değişse de Kitâb’a, Sünnet’e, Ashâba bihakkın ittiba edenler her daim olmuştur, kıyamete kadar da olmaya devam edecektir.

İşte böylesi kullardan **eş-Şeyh es-Seyyid Hacı Mustafa Hayri Öğüt’ü** (k.s) tanıtmaya çalışacağız bu sayımızda sizlere

Ki taşlar yerine otursun,

Mâzi ile âti/gelecek arasında manevî köprüler kurulsun...

el-Hâsıl;

Anıldıkları yere feyz-i ilahînin sağanak sağanak yağdığı

Âyetler,

Hadisler,

Peygamberler,

Sahâbe ve tâbiûn,

Ve onlara güzellikle uyan,

Âlimler, ârifler, âbidler ve veliler

Her daim olduğu gibi **Zuhûr’un 16. sayısında da** ser-tacımız.

Farkındayız ki onları hatırlamak ve hatırlatmak bizlere en güzel bir hediyedir.

“**Hediyeleşmek sünnettir**” malumunuz.

Yazılarınızı, yapıcı eleştirilerinizi

Ve özellikle de

Dualarınızı bekleriz.

En kalbi selamlarla,

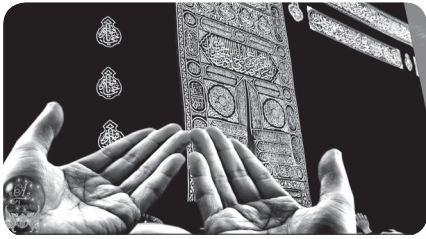
Allah’a emanet olunuz efendim...

İçindekiler

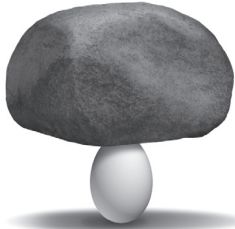
Biz Neredeyiz?

Abdullah Demircioğlu / 3

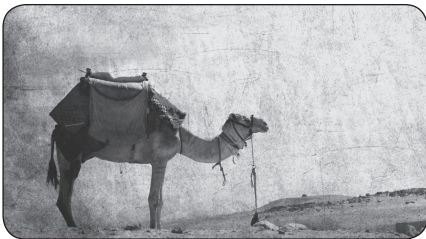
Yörük Değirmenler

Prof. Dr. Mustafa Kara / 12

Risâlet/Peygamberlik

Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ / 15

Hicretten İbretlik Sahneler

Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL / 30

**Bir İlahî Aşk ve Mana Rehberi Hacı Mustafa Hayri Öğüt (k.s)
Efendi Hazretleri (1895-1979) / 6**

Süfilerden Esintiler... / 11

Ey Azrail!

Cengiz NUMANOĞLU / 14

Divan-ı Kebir'den / 17

İslâmî Değer Yargıları

Prof. Dr. Ali AKYÜZ / 19

Esmâ'ya Babasından Mektup / 20

**Cenâb-ı Allah, Sekineyi Müminlerin Kalplerine İndirdi
Zülcenâheyn / 22**

Hakk Yolunda Cesur Ol

Abdülkâdir GEYLÂNİ / 24

Hayata Bakış

Zülcenâheyn / 26

Hz. İbrahim'in Zühdü

Ahmed b. Hanbel / 27

Âlimin Mürşide İhtiyacı

Ömer Ziyaüddin DAĞİSTANİ (k.s) / 28

Kıssadan Hisseler

Derleyen: Oktay YETİŞKİN / 32

Ankâzâde Köstendili Halil Efendi'nin

Tüti İhsan Efendi'ye Mektubu (6. Mektub) / 34

Rahmete Vesile

Dr. Yunus AKYÜREK / 37

İlahî Deryadan İnciler

Dr. Zafer TORTUM / 38

Tecelli ve Zuhûr

H. İbrahim DURGUTLUOĞLU / 40

Yolculuğun Kiminle ve Nereye?

Ayşegül SAYIN / 42

Ehl-i İrfan – Günah İletinin Devası / 44

Çocuk ve Allah Sevgisi

Yeşim Gezmiş TORTUM / 45

Fıkıh Köşesi

Hazırlayan: Mehmet Emin SÖĐÜT / 46

Kitap Tanıtımı / 48

Yayın Türü: Yaygın Süreli • zuhurdergisi@hotmail.com / www.zuhurdergisi.com • **Sahibi:** Yunus Emre Sevenler ve Tanıtanlar Derneđi • **Yazı İşleri Müdürü:** Dr. Yunus AKYÜREK • **Grafik Tasarım:** Furkan Selçuk ERTARGİN • **Temsilcilikler:** İstanbul 5334747026 Eskişehir 5353134347 / Bursa 0537 787 58 48 / Kayseri: 5444600030 / Belçika :0032488808541 • **Baskı:** Erkam Matbaası

Biz Neredeyiz

Avrupa İslâm Fakültesi Rektörü,

Abdullah DEMİRCİOĞLU

Peygamberlerden Hz. Yusuf, cilve-i Rabbanî olarak kardeşlerinden gördüğü ihanet neticesinde kuyuya atılmıştı. Kafile onu oradan çıkarıp alıp götürmüş ve Mısır'da satıvermişti. Sarayda yaşarken başına bir iş gelmiş, suçsuz olduğu halde suçlanmış ve zindana atılmıştı. Hz. Yusuf, şöyle demişti:

“Ey Rabbim, zindan bana bunların davet edegeldikleri şeyden daha sevgilidir. Eğer sen bunların tuzaklarını benden döndürmezsen, onlara meyleder, cahillerden olurum.” (Yûsuf Sûresi, 12/33)

İşte yüksek şahsiyetlerin ahlâkı budur. Başta peygamberler, sonra da onları takip edenler... Büyük-küçük günahlara devamlı kapalı olmak, bunun için ölüm ve zindanlarda çürümeye razı olmak... Dün de bugün de ve kıyamete kadar gelecekte de **SÜN-NETULLAH** böyle yürüdü, bundan sonra da böyle yürüyecektir.

Kim ki hak yola samimi ve ihlasla insanları davet etmiştir, o mutlaka ezaya, cefaya, işkenceye hatta ölüme maruz kalmıştır. Gelmiş geçmiş peygamberleri Hakk'a âşık, Hakk dostlarını düşünün! O'nun rızası

için âhireti dünyaya tercih etmişlerdir. Günümüzde kırılmalar olmuş olabilir. Bir yol cennete, bir yol da sa'îre/cehenneme gider. Herkes hür iradesiyle tercihini yapar.

Âyeti düşünürsünüz de tarihin sayfalarından neler aralanır. Anlamaya çalışırsınız anlayabildiğiniz kadar. Bunlardan dört mezhebin kurucuları; Ebû Hanîfe (Numan bin Sâbit), Mâlik bin Enes, Muhammed bin İdris eş-Şâfiî ve Ahmed bin Hanbel eş-Şeybânîleri hatırlamamak mümkün mü? Allah (c.c) onlardan razı olsun. Bu zevât-ı kirâm, İslâm fikhını anlattılar, zamanlarında bir güneş gibi oldular, nur saçıp dünyayı aydınlatılar. Hala da aydınlatmaya devam ediyorlar. Buna rağmen bunların hiçbirisi meşakkat ve eziyetten kurtulamamıştır.

Sözün ucu buraya gelip dayanınca Resûlullâh'ı ve onun sahabilerini hatırlamamak mümkün değildir. İnsanların bela ve imtihan bakımından en şiddetli musibete maruz kalanları onlar... Ondan sonra da sıra ile diğerleri gelir.

İşte müthiş bir sahne!

Hakk'ı tebliğde Kâinatın Efendisi yorulmuştur. Düşüncelidir. Kâbe'nin gölgesinde istirahat ediyorlar. Kavminden gördüğü kötülüklerden dolayı üzüntülüdür. Kendisi de ashabi da çok sıkıntılıdır. İşte tam bu sırada birkaç sahabi huzuru Peygamberî'ye varır, Kureyş'in işkencesinden şikâyetinde bulunur. Onların helaki için dua etmesini ister. İstirahat etmekte olduğu mübarek mekândan doğrulan Resûlullâh, onlara geçmiş ile gelecekte olanları karşılaştırarak şöyle der:

"İşkencenin sınırı korkunçtur. Sizden önce inanlanlara öyle işkence yapılmıştır ki, onlar canlı halde derileri yüzülmüş, vücutları demir taraklarla kıyma haline getirilecek şekilde lime lime doğranmış, fakat onlar dinlerinden asla dönmemiş, sabretmiş böyle bir işkence altında teslim-i rûh etmişlerdir."

O, devamla ashabının acele etmemesini, yakın gelecekte kurt-kuzu misaliyle benzetme yaparak, tam bir emniyet ve huzurun gelecek olduğunu da haber vermiştir. (Buhârî, VIII, 56; Ahmed b. Hanbel, V, 11; Ebû Dâvûd, III, 47)

Bunlardan ibret alarak davet ve tebliğden asla uzak durmak, hakkı tavsiye ederek, sabrı tavsiye ederek, cihad ruhuyla mutlu İslâmî bir hayat yaşamak lazımdır.

Kadılık makamı tam iki defa İmam-ı A'zam'ın önüne kondu. Kabul etmedi. Kabul etmesi için ısrar edildi, tehdit edildi, yine kabul etmedi. Hapsedildi, kendisine yüz kamçı vuruldu da yine kabul etmedi. Tepesinden ayaklarına varıncaya kadar kanlar içinde olduğu bu acıklı durumda, annesi onu görünce çok üzüldü, gözyaşları içerisinde ona yalvararak kabul etmesini istedi, fakat nafile... İmam-ı A'zam son olarak şunu söyledi.

"Ben dünyalık istemiş olsaydım bu kadar dövülmezdim. Ben, Allah rızasını ve ilmin muhafaza edilmesini istedim."

İmam-ı Mâlik'e gelince, ona da **"talak-ı mükreh"**ten

soruldu, fetva istendi. Soranların maksatlarının ne olduğunu çok iyi biliyordu. Fetvayı şöyle verdi:

"Zorla boşamaya icbar edilene talak vaki olmaz." dedi. Vali, İmam'ın bu fetvasına kızdı, kendisine yüz kamçı vurulmasını emretti. O kadar şiddetli dövülmüştü ki omuzları, sırtı lime lime olmuş, kan-revan içinde kalmıştı. Bu halde iken şehrin sokaklarında ilk fetvasını tekrar edip durmuş, **"TALÂKU'L-MUKREHİ LÂ YEKA"** demiştir.

İmam-ı Şâfiî ise Yemen'de bulunduğu bir sırada aleyhinde çıkartılan dedikodular sebebiyle Reşid halife onu San'a'dan Bağdat'a bir ilim adamına yapılmayacak şekilde, elleri ayakları zincirlerle bağlı olarak getirtti. Halifenin yanında kılıç darbeleriyle kendisine işkence edildi. Fakat o hiç tavrını değiştirmede. Bu işkencede korkuyu bile aklından geçirmede. Sonundan kaybeden yine Halife Reşid oldu.

Halife Mu'tasım, İmam-ı Ahmed b. Hanbel eş-Şeybânî'yi kendi hilafetinin geçerliliği hususunda fetvaya zorladı. Kabul etmedi. Bayılıncaya kadar dövüldü, sonra da evine hapsedildi. Kimse ile görüştürülüyordu. Hiç kimse de onu görmeye gidemiyordu.

Onlar böyle imtihan olunmuşlardı. Dosdoğru geldiler ve öyle de gittiler.

Onun için soruyoruz, **BİZ BU İŞİN NERESİNDEYİZ?**

"Andolsun sizi imtihan edeceğiz. Ta ki içinizden mücahidleri ve sabredenleri açığa çıkar-

alım. Haberlerinizi açığa çıkartalım." (Muhammed Süresi, 47/31)

Kaydedildiğine göre Fudayl Hazretleri bu âyeti okuduğunda hıçkırığa hıçkırığa ağlar ve **"Allah'ım bizi imtihan etme! Çünkü Sen bizi imtihana çekersen, rüsvaylığımızı, sırlarımızı açıklamış bizi azaba uğratmış olursun."** dermiş.

Dergiye yazının yazıldığı zaman Hicri 1434/Miladi 2013 Ramazan ayının on dördüncü Pazartesi

Kadılık makamı tam iki defa İmam-ı A'zam'ın önüne kondu. Kabul etmedi. Kabul etmesi için ısrar edildi, tehdit edildi, yine kabul etmedi. Hapsedildi, kendisine yüz kamçı vuruldu da yine kabul etmedi. Tepesinden ayaklarına varıncaya kadar kanlar içinde olduğu bu acıklı durumda, annesi onu görünce çok üzüldü, gözyaşları içerisinde ona yalvararak kabul etmesini istedi, fakat nafile...

günü idi. Hayır sahiplerinin bu mübarek ayda hayırlarını artırması tavsiye ediliyordu. Çünkü hayırlara mükâfatlar bu aya mahsus kat kat oluyor. Günâhkarlar, günâhlarına ara versinler veya hiç yapmasınlar veya azaltsınlar şeklinde bu aya hürmeten emirler, tavsiyeler var. Bozulma öyle almış yürümüş ki, bu felaketi görmemek mümkün değildir. Artık hürmet kalktı, alenen başkaldırma, iki âlemin Rab-bine karşı isyan var. Yollarda, parklarda, arabalarda işlenen günahlar artık büyük şehirlerden küçük şehirlere, kasabalara köylere kadar sirayet etmiştir. Emr-i bi'l-ma'rûf, nehy-i 'ani'l-münker yapanlar yoksa toptan felaketler, zelzeleler, sel baskınları, yerin içine batma olaylarını beklemek lazımdır. Bu hususta okuyanlara ikaz olur gayesiyle Resûlullâh (s.a.s)'ın şu hadisini verelim.

“Kadınlarınız azdığı, gençlerinizin fışk u fücûrla bozulduğu ve siz de cihadı terk ettiğiniz zaman haliniz nasıl olur!” dediler. Oradakiler:

“Bu olay mutlaka olacak mıdır ya Resûlallâh?” dediler. O'da:

“Evet, nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yeminle söylüyorum ki, bunlar mutlaka olacaktır.”

Yine Resûlallâh (s.a.s):

“Sizler, iyiliği emretmeyi kötülükten de yasaklamayı terk ettiğiniz zaman haliniz nice olur!” diye buyurdular. Ashâb:

“Bunlar gerçekte olacak mıdır ya Resûlallâh?” dediler. O da:

“Evet, nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yeminle söylüyorum ki, bunlar da mutlaka olacaktır.”

Üçüncü defa Resûlallâh (s.a.s)

“Kötülüğü emredip iyilik yapmayı yasakladığınız zaman yine haliniz nasıl olur!” buyurdular da sahabiler:

“Bunların olacağı kesin midir?” diye sordular. Peygamberimiz aynı cevapla karşılık verdiler de şöyle dediler.

“Evet, bunlar nefsimi kudret elinde tutan Allah'a (c.c.) yeminle söylüyorum ki mutlaka olacaktır.” dediler de (akabinde buyurdular ki);

Hakk celle âlâ Hazretleri şöyle buyurdular:

“Azametime yemin ederek söylüyorum ki, onları içlerinde halim olanı hayran bırakacak müthiş bir fitne ile mutlaka imtihan edeceğim.”

Bu hadiste, Resûlallâh'ın onlarca mucizesinden birçokları gibi burada da bizlere haber verilmiştir. İnsanlık bu fitnelerle mutlaka denenecektir. Bu fitneler sebebiyle mü'min, münafık, kâfir ayırt edilecektir. Kömürle altının ayrıştırıldığı gibi her şey ortaya çıkıp belli olacaktır.

Haber verilen fitneler, toplumun bel kemiğidir. Beli kırılan toplum yok olmaya mahkûmdur. Kadınların azması ailenin mahvına, gençlerin fücûr olması istikbalin yok oluşuna ve canla, başla, mal, mülk ve dil ile cihadın terk edilişi ise çok büyük felaketlere sebeptir. Yine belirtildiği üzere, iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak ortadan kalkacak ve bu muazzam tebliğ müessesesi ters yüz edilecektir.

“KÖTÜLÜK EMREDİLECEK, İYİLİK NEHYEDİLECEKTİR!”

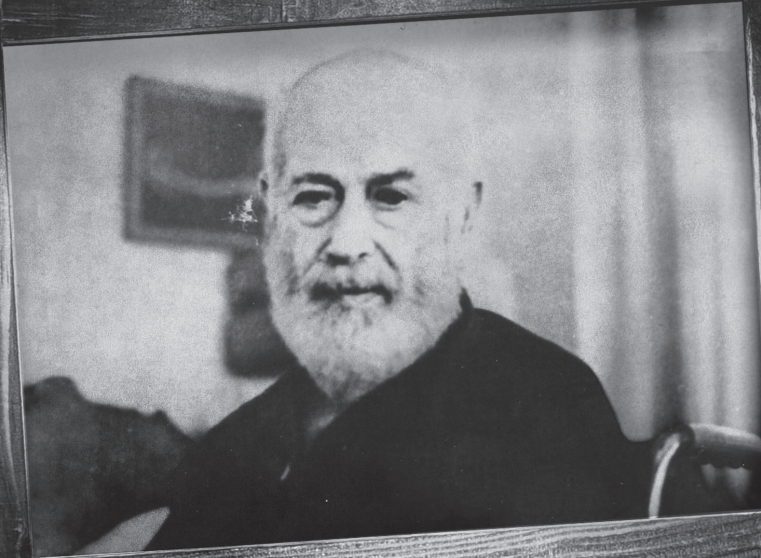
Aman Allah'ım, ne korkunç bir durum! Cenâb-ı Allah'ın desteğinde olup konuşan, haber veren Peygamber ne müthiş mucizeleri haber veriyor.

Hadiste sahabilerin ayrı ayrı üç defa sordukları sorular vardır ki, bu yanlış anlaşılmalıdır. Bu soru **itiraz** değil, olacak mı olmayacak mı şeklinde bir **ŞÜPHE** sorusu da hiç değil! Ya nedir? Hayret ve taaccüp sorusudur. Demek ki **“Ya Resûlallâh, bunların hepsi zamanı gelince zuhûr edecektir.”** şeklinde korku ifade eden sorular olarak anlamak lazımdır.

Yine burada dikkat çeken, Resûlallâh'ın **“Haliniz nasıl olur?”** yahut **“Şöyle şöyle olduğu zaman vay sizin halinize!”** diye tercüme edeceğimiz kısım vardır ki, bu olayların nasıl dehşetli olaylar olduğunu ortaya koyuyor.

O halde akıp giden hayatın ileride neler getireceği bilinmiyor. Kur'an'da ve Sünnet'te **az-öz**, diğer bir tabirle **apaçık** haberler var.

Düşünce sahipleri, ibret alın!

**Bir İlâhî Aşk ve
Mana Rehberi**

Hacı Mustafa Hayri Öğüt
Efendi Hazretleri (k.s)
(1895-1979)

*Son dönemde yaşamış evliyalardandır.
Türbe-i Şerifleri Trabzon Akçaabat'ta bu-
lunan, aslen Malatyalı Hacı Mustafa Hay-
ri Öğüt Hazretlerini tanımaya hazır mısınız?*

Mustafa Hayri Efendi zâhir ve bâtin ilimlerinde yetişmiş ve yetiştirebilen bir kadri yüce Zât idi. Bu yönünü maharetle gizleyen bir tevazu sahibi olduğu biliniyor. Öyle ki kendisini halktan biri gibi gösterir ve şu sözü sık sık söylerdi: **“İsteseydim doğu-batı bütün dünya bizi tanırdı. Ama biz Allah'ın Settâr ismine bürüdük. Kendimizi gizledik.”**

Muhterem Efendi Hazretleri, tasavvufu söz ve şekil olarak değil aşk, mana ve Rasûlullâh'ın (s.a.s) yoluna uygun bir yaşantı ile yaşamış ve yaşatmıştır.

Nesli

Hacı Mustafa Hayri Öğüt *kaddesallâhu sirruh* Hazretleri hem anne, hem de baba tarafından Seyyid olup Abdulkâdir Geylânî *kaddesallâhu sirruh* hazretlerinin oğlu Salih'in soyundan ve 33. göbekten torunlarındandır.

Tahsil Hayatı

İlk tahsilini Malatya'da tamamlar. Daha sonra eniştesi Hâfız Nâfız Bey himayesinde İstanbul'a gider. İstanbul'da Rüşdiye'ye (Osmanlıda ortaöğretim seviyesinde bir okul) yazdırılır.

Rüştiyeyi bitirdikten sonra Harbiye'ye devam eder. Subay olmasına altı ay kala 1. Dünya Savaşı patlak verir. Bu savaşta kendisine harita memurluğu görevi verilir. Bu görevi sırasında, harple ilgili bazı evrakları Medine-i Münevvere'ye ulaştırma vazifesi kendisine verilir. Bu tehlikeli görev sırasında esir düştüğü, iki kere ölüm tehlikesi atlattığı halde sağ salim Medine'ye varır. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) aşığı olan Mustafa Hayri Efendi, pek çok kez yüce cediti Rasûlullâh'ı (s.a.s) ziyaretle şerefelenmiş, bu ziyaretlerinde iki cihan Serverini (*aleyhissalâtü vesselâm*) görmekle müşerref olduğunu şu sözleriyle ifade etmişlerdir.

“Güneşin ziyası, O'nun yanında çok sönük kalırdı.”

Tasavvufa Girişi

Hacı Mustafa Hayri Efendi *kaddesallâhu sirruh* Hazretleri Kadiri tarikatına intisabını ise şöyle anlatırlarmış:

“Bir gece rüyamda kendimi büyük bir dağın üzerinde gördüm. Bakıyorum paşa rütbesinde bir zat var, halk başına toplanmış. Ve o cemaatin içinde bir de mülâzım (asker) var. Ben de silahlı bir askerim. Kendisini seyrediyorum. Sabah kalktım, bu rüyamdan çok etkilendim. Bizim Malatya'da herkesin saygı gösterdiği sevilen ve sayılan Malatya şeyhlerinden Şeyh

Mehmet Efendi'ye gittim. Ona rüyamı anlattım. O da 'Hayri Bey! O gördüğün paşa rütbesinde büyük bir evliya' dedi. Ben elbisesini, sarığını hatta omzundaki o zamanın tabiri ile apoletlerini anlatınca 'O gördüğün siyahlık da teze işaret, tez zamanda o zat ile karşılaşacaksın ve ondan himmet alacaksın' dedi.”

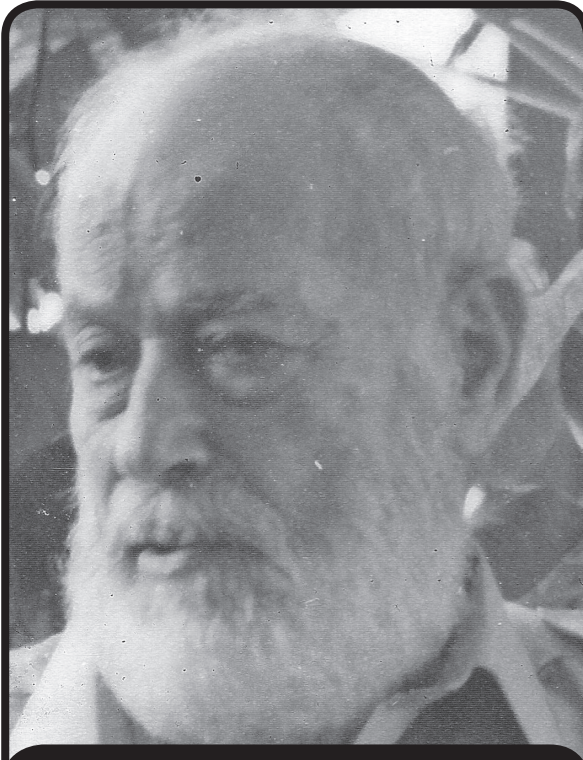
Hacı Muhammed Efendi Hazretleri şeyhi Hacı Ömer Hüdâî Köğengi hazretlerinden aldığı manevî bir emirle Medine-i Münevvere'ye gider. Peygamberimiz'in (s.a.s) Ravza-ı Mutahharası'nda mücâvir olarak kalır. Kabri şeriflerine 7 yıl hizmet etmiştir. Bu hizmeti tamamladıktan sonra Hz. Peygamberimiz (s.a.s) mana âleminde, Gavsu'l-A'zam Pir Abdulkadir Geylanî (k.s) Hazretlerine şu şekilde emir verir.

“Halifen Hacı Muhammedi Malatya'ya gönder. Orada benim neslimden Hayri'yi irşad etsin.” Bu emir üzerine Hacı Muhammed Kürki (k.s) Malatya'ya teşrif etmişlerdir.

Hayri baba, kısa zamanda aldığı manevî eğitiminde çok mesafe alır. Şeyhi Muhammed Kürki'nin hizmetinde bulunur. Onun manevî kandili ile birlikte birçok insanın da gönül ışıklarını yakarlar.

“Aradan sekiz, on gün kadar bir vakit geçti. Bir de baktım camide, imamın arkasında benim rüyamda gördüğüm zat namaz kılıyor. Ben de aynı cemaattiyim. O zata bakıp süzüyorum. Rüyamda gördüklerimin hepsi tamam, sadece omzunda paşa apoletleri yok. Ben de geriden bakıyorum, hoş beş hal hatır sorma devam ediyordu. Sanki benim ile uzun zamandır tanışıyor gibi ruhî bir yakınlık ve tebessüm ile bir birimizi süzüyorduk, kendisini çok sevdim. Akşam oldu. Bizim evde Malatya'nın şeyhleri, dervişleri Hacı Muhammed Efendi *kaddesallâhu sirruh* Hazretlerini tanıyan hacılar geldiler. Tanışıp konuşup sohbet ettikten sonra, muazzam bir Hatm-i Kadiri yapıldı. Gelen Malatyalı misafirler hoşnut ve neşeli olarak dağıldılar. Evde kıymetli misafirim Hacı Muhammed Efendi *kaddesallâhu sirruh* Hazretleri ile ben yalnız kaldım. Konuşmamız esnasında sözü dolaştırıp kendisine intisâb etmeme getiriyordu. Ben de **“Efendim benim intisabım var. Bana himmet, duâ buyurun”** diyordum. O yine sohbeti konuşmayı kendinden inâbe almama getiriyor, ben de intisabım olduğunu söylüyor ve kendisinden inâbe almamakta direniyordum.”

“Derken vakit çok geçti, ara sıra gözümü yumup dalıyorum. Her dalışımda bakıyorum ki bu zatın kalbinden bir yol açılıyor, o yol uzana uzana Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed Mustafa *sallallâhu aleyhi vesellem* Efendimize varıyor ve Resûlullah *sallallâhu aleyhi vesellem* Efendimizden bir asker elinde bir parça evrakla bu zata geliyor, bu zattan da bir şeyler alıp

“Bu iş kılık kıyafetle olmaz. Allah’ın (c.c) nurunu elbisede aramayın” buyururdu. Kendisi de halktan farklı giyinmezdi. Keramet konusunda çok hassastı. “Bir doğruluk, bin kerametten üstündür. Bin keramet insana bir hasene/sevap yazdırmaz ama bir doğruluk sayısız sevap kazandırır.”

Resûlullah *sallâllâhu aleyhi vesellem* Efendimize götürüyor. Her ikisinin arasında bir posta veya manevî bir evrak memuru gibi bir askerin gidip geldiğini her dalışimde görüyorum. Gözümü açıyorum bir şey yok, gözümü yumup kalbime baktığım zaman yukarıda izah ettiğim o yüksek manevî hali görüyordum.”

“Bana ‘Benim âdetimdir, haydi vakit geçti, tesbih namazı kılalım’ dedi. Namaza kalktık. Birinci rekâta bana öyle bir manevî çarpma oldu ki az kalsın yıkılacaktım. Kendimi toparladım. İkinci rekâta yine aynı hal yani bana ruhen dokunma oldu. Fakat birinci rekâttaki gibi pek şiddetli olmadı. Onu çabuk geçirdim. Namazı tamamlayınca bana ‘Geç karşıma sana tesbih tarifinde bulunacağım. On iki tarikattan mezuniyetim var. Hangi tarikattan istersen ondan tarif edebilirim’

dedi. Ben de ‘Efendim çocukluğumdan beri Şeyh Abdulkâdir Geylânî (k.s) Hazretlerini çok severim, ona karşı çok saygım var, onun tarikatından, Kadiri dersi tarif buyurun’ dedim. O da bana Kadiri Tarikatını tarif etti. Tarif etme işini bitirince bana ‘Ben zaten Medine-i Münevvere’den Şeyh Abdulkâdir Geylânî (k.s) Hazretlerinin emr-i şerifi üzerine geldim’ dedi.”

Hacı Mustafa Hayri Efendi (k.s), canla başla mürşidinin hizmetine koyulur. O yüce zatın pek çok dua, iltifat ve himmetlerine mazhar olur.

Mustafa Hayri Efendi Hz.leri Mürşidi ile birçok yolculuk yapmış, şehir şehir köy kasaba gezerek Hakk yolun inceliklerini insanlara anlatmışlardır.

Şeyhinin, Mustafa Hayri Efendiye Olan Sevgisi

“Şeyh Hacı Muhammed Efendi (k.s) Hazretlerinin yaşlı, kıdemli ve ileri derecedeki müritleri, ‘Hacı Muhammed Efendi Hazretleri niçin bu genç Hayri Beyle bu kadar ilgileniyor, meşgul oluyor’ diyerek bulunduğumuz yeri öğrenip gelmişler. Benim Malatya’da olduğum bir zaman Hacı Muhammed Efendi Hazretlerine gelip bunun sebebini sormuşlar. O da ‘Bu genç Hayri ile neden bu kadar ilgilendiğimi kendisi gelince soralım’ demiş. Ben dergâha gelince şeyhim Hacı Muhammed Efendi Hazretleri bana yolda gelirken nasıl dua yaptığımı sordu, ben de: ‘Yolda Cenab-ı Hakk’a **‘Ya Rabbi senin rızanı tahsil için bu sevgili kuluna ve evliyana hizmet ediyorum. Bu hizmetim esnasında ayağıma batan kumların, dikenlerin, taşların adedince ümmeti Muhammedi affet’** diye dua ettim’ dediğimde Hacı Muhammed Efendi Hazretleri onların yüzüne baktı ‘Ben Hayri’yi niçin seviyormuşum anladınız mı?’ gibi bir ifade kullandı.”

Mustafa Hayri Efendi Hazretleri mürşidinin vefat tarihi 1929’dan, kendi vefatına (1979) kadar Kutbu’l-Aktab’lık görevini yürütmüştür. Günlerden bir gün, Hayri Efendi dairede çalışmakta iken kulağında Hacı Muhammed Efendi Hz.lerinin sesi yankılanır. **“Hayri! Acele gel!”** Hemen bir taksiye biner, Elazığ’ın yolunu tutar. Varrı ki efendisi Şeyh Hacı Muhammed Efendi ağır şekilde hastadır. Mustafa Hayri Efendi Hazretleri diyor ki:

“Efendimin ilk sözü şu oldu:

‘Sana vasiyetim var. Ümmet-i Muhammed için canını feda edeceksin. Onlara daima tavsiyede bulunacaksın. Kelime-i Tevhidin yolundan asla ayrılmayıp, bu nurlu yolunuzu devam ettireceksin. Evlat! Bundan böyle sana on iki tarikten icazet veriyorum. Senin vesilenle bu tarik neşv ü nema bulur. İleride çok halifen olur. Hz. Allah (c.c) onları da feyziyâb eyleye!’

Bazı önemli nasihatlerden sonra beni yolcu eyledi. Malatya'ya döndüm, vazifeme devam ederken vefat haberi ulaştı."

Hacı Mustafa Hayri Efendi, hemen Elazığ-Köğenk köyüne gelir. Canından kıymetli Şeyhinin mezarını hazırlar.

Şeyhi Hacı Muhammed Efendi Hz.lerinin ölümünden sonra iyiliği teşvik etme, kötülükten alıkoyma işini yürütmeye başladı. Yaptığı bu nasihatlerle çevresinde yüzlerce binlerce insan, kötü davranışlarını bırakıp temiz bir yaşantıya adım atıyordu.

1960 yılında Ankara'ya, 1965'de ise İstanbul'a yerleşir.

İrşat Faaliyetleri

İnsanüstü sıkıntılar görmesine rağmen, bir an olsun ders vermekten, halaka-ı zikir kurmaktan geri kalmamış, eşi Bedriye Hanım'ı kaybetmiş, çocukları öksüz kalmış, maddi sıkıntılar son haddine varmış ama yine de Rabbine, Rasulüne, Pirine, Şeyhine sadık kalmış, Ümmet-i Muhammed'in (s.a.s) sıhhat ve selameti, İslâm'ın bidat ve hurafelerden muhafazası için göğüs germiş, malından, canından fedakârlık yaparak Dîn-i İslâm-i Mübîn'e hizmet etmiştir. Kayseri, İstanbul, Ankara, Kars, Isparta, Trabzon, Konya ve kısaca şarkta ve garpta sayılamayacak kadar çok ihvanı olmuş, ders halkaları kurulmuştur. Yani cihan-şümül bir mürşid-i kâmilidir.

Kendisi için **"Sarp kayalıklarda gül yetiştiren, bakırlardan altın, taşlardan elmas yapan GÖNÜL MİMARİ..."** demek tam yerindedir.

Halifesi Zülcenâheyn Abdullah Demircioğlu Efendi Hz.lerinin Dilinden

"Benim kendisiyle tabii ki bir 9-10 senelik beraberliğim oldu. Sosyal yönü itibariyle çok faaldi. Babacan bir tavrı vardı. Ahlakı yüksek idi. Herkesi rahmetle, merhametle, şefkatle kucaklardı. Kendisini ziyaret

edenlere ölçüler içerisinde İslâmiyet için yardımcı olurdu. Nazikti, kimseyi kırmazdı. Kimsenin incinmesini istemezdi. Böyle, sosyal yönü çok genişti. Yani Peygamberimizin (s.a.s.) hayatını aynen yansıtan, onun ahlaki ile bezenmiş yüce bir şahsiyetti."

"Genel olarak onun bir hali vardı. Kendisini ziyaret edenlerde bir dalma hali olurdu. Ben anlardım ki, o dalma halinde olan kişilerin kalplerini manevî göz ile bir tarassut ederdi. Yani onların içlerini okurdu. Evet,

evliyanın yanında kalbini tut, ilim sahibinin yanında da dilini tut! (O), öyle yapardı. Kendisini ziyaret edenlerin gönülleri hemen ona akardı. Sevgiyle, muhabbetle..."

"Hâlisiyye kolunun ehemmiyetinden, öneminden, nasıl kurulduğundan bilgiler verirdi. Tatminkâr ve doyurucuydu. Zamanın Kutbu'l-Aktabı olduğunu: **"Biz isteseydik bütün dünyaya kendimizi duyururduk. Ama biz sır olarak kalmayı arzu ettik"** diyordu. Zaten fazla çok konuşmazdı. Az söz, öz mana ifade eder."

Tasavvufi Görüşlerinden Bir Demet

"Bu iş kılık kıyafetle olmaz. Allah'ın (c.c) nurunu elbisede aramayın" buyururdu. Kendisi de halktan farklı giyinmezdi. Keramet konusunda çok hassastı.

"Bir doğruluk, bin kerametten üstündür. Bin keramet insana bir hasene/sevap yazdırmaz ama bir doğruluk sayısız sevap kazandırır."

Yine, **"Bu yolda bin menzil vardır, ilki keramettir."** buyururdu.

Kendisinden her zaman sayısız kerametler zuhur ettiği halde O, bunları şöyle değerlendirirdi: **"Emir olduğum gibi icra ederim, her şeye hâkim olan Allah'tır."**

Bir gün buyurdu ki: **"Ben ömrüm boyunca kimi aradım bilir misiniz? Vazifemi devredeceğim İnsan-ı Kâmilî aradım."**

İnsanüstü sıkıntılar görmesine rağmen, bir an olsun ders vermekten, halaka-ı zikir kurmaktan geri kalmamış, eşi Bedriye Hanım'ı kaybetmiş, çocukları öksüz kalmış, maddi sıkıntılar son haddine varmış ama yine de Rabbine, Rasulüne, Pirine, Şeyhine sadık kalmış, Ümmet-i Muhammed'in (s.a.s) sıhhat ve selameti, İslâm'ın bidat ve hurafelerden muhafazası için göğüs germiş, malından, canından fedakârlık yaparak Dîn-i İslâm-i Mübîn'e hizmet etmiştir.

Orada hazır bulunan müridân sordular: **“Efendim, peki ya biz ne oluyoruz?”**

Mustafa Hayri Efendi Hazretleri buyurdu ki: **“Ben, O’nu ararken, siz de arada irşâd oluyorsunuz”**

“Haseben ve neseben bütün evlatlarıma on iki tarikten ders vermeye ve halaka-yı zikir yaptırmaya, halkı ikaz ve irşad etmeye Hazreti Rasul-i Ekrem (s.a.s) Efendimizden izin aldım.” buyururdu.

Çok mütevazı idi. Yaşlılık döneminde dahi misafirlerine kendi hizmet eder, tasavvufî hayatı, yaşantısı ile kalplere işlerdi.

“Evladım toprak olarak kimse, kimseden üstün değildir.”

Her anı Allah’ı (c.c) zikir ile geçirdi. Manevî hallerini maharetle gizler ve **“Hz. Allah’ın (c.c) Settâr ismine büründüm”** buyururlardı. Halk içinde Hakk (c.c) ile olmayı telkin ederdi.

Ahlakî son derece yumuşaktı. Uzaktan baktığında sert mizaçlı, celal meşrep bir insan zannedilirdi, ama yanına sokuldukça, onunla oldukça şefkatli, pamuk yığını şeker bir adam denirdi. Hiç kaba davranışı yoktu. Çok nezaket ehli olması münasebetiyle hassastı, küçük büyük ayırt etmez hassas davranırdı. İnsanlara bir şeyler anlatabilmek için ilahi bir ölçüsü vardı.

“İnsanlarla bütünleşmek, ters düşmemek için onlardan biri gibi olacaksın ki adam seni kabul etsin. Farklı kılık kıyafetlerle toplumun içine gidersen o insan seni dinler mi? Seninle beraber olur mu? Sana ona göre not verirler.”

Böylece nice sarhoşları, kumarbazları yola getirmiştir. Sokaktan perişan kılıklı garipleri evine getirir, onlara ikramlarda bulunur gönüllerini hoş ederdi.

Mustafa Hayri Hazretleri, insanlara hem nimetleri müjdeliyor hem de hataların karşılıksız bırakılmayacağı yaptıklarının karşılığında bir cezai müeyyidenin olacağını hatırlatıyordu.

Toplumda, dünya hayatının terk edilemeyeceğini söylerdi:

“Evladım, hiçbir insan hele hele Müslüman, dünyayı arkasına atıp terk edemez. İndallahta vebal altında kalır. İnsan çoluk çocuğunun rızkını kazanmakla, etrafına hizmet etmekle mükelleftir. Eğer yokluğundan dolayı sulbünden gelen insan, yanlış yaparsa bunun hesabını veremez. O bakımdan insanların etrafına maddi bakımdan faydalı olmaları gerekir. Bir eliniz yârda bir eliniz kârda olacak. Kalbinize maddeyi koymayacaksınız.”

Dünyanın imtihan ölçülerine göre dizayn edilmiş bir yer, ya da imtihan sahası olarak ayarlanmış bir yer olduğunu söylerdi.

O’nun (k.s) hayatı ciltlere sığmaz. Hulasa, yüce ceddi Kâinatın Efendisi’nin (s.a.s) ahlakı, kendisinde kemaliyle tecelli etmişti.

Bilinen Halifeleri

1. Zü’l-Cenâheyn (Ser-Halife)

eş-Şeyh es-Seyyid Abdullah Trabzonî (Demircioğlu)

(Avrupa İslâm Fakültesi Kurucu Rektörü, Belçika-Gent)

2. eş-Şeyh es-Seyyid Mustafa Hayri

3. eş-Şeyh Niyazi Malatyevî (merhum)

4. eş-Şeyh Mustafa Sivasî (merhum)

5. eş-Şeyh Muhammed Salim Kemalî (merhum)

6. eş-Şeyh Abdülkerim Ercişî (merhum)

7. eş-Şeyh Hüseyin Malatyevî

8. eş-Şeyh es-Seyyid Mustafa Yaşar Göletderevî

9. eş-Şeyh Mustafa Karsî (Özgür)

Vefatı

Her anı kutsal, çile dolu, hizmet dolu, ibadet dolu, sevgi dolu 84 senelik ömür sonunda 17 Eylül 1979’da Pazartesi günü 10.30’da Suâdiye’deki evinde Hakk’a yürüdü. Ardında binlerce derviş, ser-zâkir, nâib, nekir ve ismi yukarıda yazılı çok kıymetli halifeler bırakarak vazifesini tamamlamıştır.

Son sözü;

“Allahümmeğfirlî verhamnî ve elhiknî bi’r-rafikî’l-a’lâ / Allah’ım beni affet, bana acı ve beni en yüce makama ulaştır.” oldu.

Kabri şerifleri, Trabzon Akçaabat’ta Şehitlik Tepe-si’ndeki türbesindedir. Ziyaret edilmekte, feyiz ve bereketlerine kavuşulmaktadır.

Ruhu şad olsun, himmeti hazır olsun.

Allah (c.c) sırrının kudsiyetini artırsın.

Şefaati cümlemizin üzerine olsun.

Esas kabri sevenlerinin gönüllerindedir.

Rahmetullâhi aleyh...

Ebû's-Serî Mansûr b. Ammar (ks.)

Şaban KESİCİ

Sûfî zâhidlerden Ebû's-Serî Mansûr b. Ammar aslen Merv'in "Yerânkân" denilen köyündendir. Bûşencil olduğu ve Basra'da ikâmet ettiği de söylenir.

Büyük vaiz hocalardan idi.

Mansûr b. Ammar:

"Bir kimse başına gelen dünyevî musibetlerden dolayı sızlanırsa, musibet dinine intikal eder." demiştir.

Mansûr b. Ammar:

"Kul için en güzel elbise tevazu ve inkisar, (Mevlâ'ya karşı boynu bükük olma) elbisesidir. Onun için Allah Teâlâ, 'Takva elbisesi daha hayırlıdır' (A'raf, 7/26) buyurmuştur." demiştir.

Derler ki, tevbe edip zühde dönüşünün sebebi şu idi:

Bir kere yolda giderken üzerinde **"Bismillâh irrahmân irrahîm"** yazılı olan bir kâğıt bulmuş, bu kâğıdı koyacak uygun bir yer bulamadığı için yutmuştu. Bunun üzerine rüyasında birinin:

"O kâğıda hürmet ettiğin için Allah, senin üzerine kapalı olan hikmet kapısını açtı." dediğini işitti ve zühde intisab etti.

Ebû'l-Hasan Şa'rânî diyor ki:

"Bir kere Mansûr b. Ammar'ı rüyamda gördüm ve: 'Allah sana nasıl muamele yaptı?' diye sordum.

Şöyle cevap verdi:

"Önce Allah'a hamd ü sena etmeden, ikinci olarak Peygamberlerine salât ve selâm getirmeden, üçüncü olarak da kullarına samimi surette nasihat etmeden açıp kapadığım hiç bir oturma düzenlemedim, dedim.

Bunun üzerine Mevlâ-yı Müteâl (meleklerle): 'Doğru söyledi, onun için bir kürsü kurun, üzerine çöksün, arzda kullarım arasında şan ve şerefimin yüceliğini ilân ettiği gibi, bu defa da semâda meleklerin arasında şan ve şerefimin yüceliğini ilân etsin!' dedi."

Kuşeyrî Risâlesi

Yörük Değirmenler

Prof. Dr. Mustafa KARA

Hac ibadetiyle birlikte müşahede halini yaşayanlar, gözyaşının muhteşem zevkini tadanlar, doğduğu gün kulağına üflenen Allah-Muhammed'in "evi"nin olduğu yerlerde bulunmanın devletini yaşayanlar Leyla-Mecnunlar gibi deli-divaneye dönerek yeniden doğarlar. Yunus'u yeniden hatırlarlar:

*Alma tenden canımı
Aman Allah'im aman
Görmeden cananımı
Aman Allah'im aman*

*Bir kez yüzün göreyim
Pâyine yüz süreyim
Anda canım vereyim
Aman Allah'im aman*

*Âşığım Muhammed'e
Ol Resul-i emcede
Koyma beni firkate
Aman Allah'im aman*

Kurbanın olam aziz dost!

Tasavvuf kültüründe **“Fenâ fi’r-Resûl”** diye bilinen **“Peygamber aşkı”**na kurban olanlar, hac ibadeti- nin gerçek kurbanlarıdır.

*Cânım kurban olsun senin yoluna
Adı güzel kendi güzel Muhammed
Gel şefaata eyle âsî kuluna
Adı güzel kendi güzel Muhammed*

Fenâ fi’r-Resûl’ün, dervişi ulaştıracağı makam **“Fenâ Fî’llâh”**tır, Allah aşkında yok olmaktır. Fenâ fi’r-Resûl halinde kâinatı “Mahbubiyet Muhammediyyet” olarak algılayan derviş, Fenâ Fî’llâh’ta tevhide ulaşmakta, sesler, renkler, güller, bülbüller **“tek”**e inmektedir.

*Şol cennetin ırmakları
Akar Allah deyu deyu
Çıkmış İslâm bülbülleri
Öter Allah deyu deyu
Salınır Tuba dalları
Kur’ân okur hem dilleri
Cennet bağının gülleri
Kokar Allah deyu deyu*

Herkes denizden **“elindeki kap kadar” su** alabildiği gibi hac ibadetinden de herkes kabiliyeti oranında istifade eder. Bu **“yol”**a âşık olan gönül adamlarının hemen hepsi yaşadıklarını **“sır”** olarak sakladılar. Bazı dervişler de **“ipucu”** niteliğinde iz bıraktılar. Bu dünyanın dâhi sanatkâr dervişlerinden biri de İsmail Dede Efendi’dir. O, bir Zilhicce ayında mukaddes topraklarda cân vererek Sevgili’sine kavuşmuştur. Türk mûsikîsinin en büyük şahsiyeti kabul edilen bu Mevlvî derviş son bestesini de bu topraklarda yapmış ve tavaf eden âşıkları anlatan Yunus’un mısralarıyla derdini anlatmıştır:

*Yörük değirmenler gibi dönerler
Elele vermişler Hakk’a giderler
Gönül Kâbe’sini tavaf ederler
Muhammed’in kösü çalınır bunda*

“Allah’ın Evi”nin esrar perdesinin altına giren ve Ravza’nın perdesiyle tanışan bir âşığın **“kurban”** oluşunu da Mehmed Âkif Ersoy *Safahat*’ta anlatmaktadır.

Normal bir insan ömrüne göre hac günleri ne kadar küçük bir zaman dilimidir! Dolayısıyla hacc bize bir **“şifre”**nin açılımını sunmaktadır. Sevgililer mahşerinde ne yapılması gerektiğine dair ipucu vermektedir. Esas mesele hayatı **“hacc”** haline getirmektir. Her gün yöneldiğimiz Kâbe’nin, kıblenin bereketini yaşamaktır. Allah’ın evinin her yerde olduğunun farkına varmaktır:

*Ararsan Mevla’yı kalbinde ara
Kudüs’te Mekke’de haccda değildir.*

Esas mesele, hayatın her safhasında Muhammed’in güllerini koklamak, onun aşkının ateşiyle yanıp tutuşmaktır:

*Aşkın ile âşıklar
Yansın yâ Resûlallah
İçip aşkın şarabın
Kansın yâ Resûlallah
Âşığım ol dildâre
Bülbülüm sol gülzâre
Seni sevmeyen nâre
Yansın yâ Resûlallah*

Bunun için de dünya ile, madde ile, eşya ile olan ilişkilerimizi yeni baştan ciddi olarak gözden geçirmektir. Dervişlerle tanışmak, onları tanımak gerekir. Onları tanımadan aşkı ve âşıkları tanımak çok zordur. Onları tanımadan Ummanlara dalmak mümkün değildir:

*Doğruya varmayınca
Mürşide ermeyince
Hak nasib etmeyince
Sen derviş olamazsın
Derviş Yunus gel imdi
Ummanlara dal imdi
Ummana dalmayınca
Sen derviş olamazsın*

Son söz Şemseddin-i Sivasî’nin:

*Hak cemalin Kâbe’sini kıldı âşıklar tavaf
Yerde Kâbe, gökyüzünde Beyt-i Ma’mûr olmadan*

Ey Azrail!

*Ey Azrail! Bilirim, bu sözlerim çok yersiz,
Neden böyle ansızın, geliverdin habersiz?
Ne olurdu üç-beş yıl önce haber verseydin,
Hiç değilse rüyama, bir kerecik girseydin...*

*Aşk, meşk derken dünyadan bir türlü kopamadım.
Senden özür dilerim, hazırlık yapamadım
Görüyorsun yanımda ne valiz var, ne bavul
Uykum öyle ağır ki ne zil duydum, ne davul*

*Yaşım yetmiş olsa da, gör ki fıkır fıkırım,
Bu cümbüşlü âlemi, ben nasıl bırakırım?
Hani bir söz vardır ya; "Yaş yetmiş, işi bitmiş"
İnan ki; bu bir yalan, bunu diyen halt etmiş...*

*Ey Azrail! Dur biraz, sana yalvarıyorum;
Yasal haklarım için, bir avukat arıyorum
Hayallerim, düşlerim, yarım kalan işlerim
Estetik yapılacak, daha burnum, dişlerim...*

*Elli yaşımda ancak, voleyi vurabildim,
Hortumlar sayesinde, holdingi kurabildim
Gerçi ucuza verdim, şerefim kilosunu
Ama böyle kazandım, şu uçak filosunu...*

*Ey Azrail! Ne olur, bozulmasın pazarım
Sana şöyle yüklüce, bir çek bile yazarım
Şu masmavi havuzlu, sarayıma baksana
O daracık mezarda, yazık olmaz mı bana!*

*Bazen çoluk çocuğa, içimden kızıyorum,
Ölmemi bekliyorlar, inan ki seziyorum...
Arkamdan göstermelik iki damla gözyaşı,
Bir de şöyle büyükçe, yaldızlı mezar taşı*

*Tahmin ediyorum ki mevlid de okuturlar,
Ortalığı birazcık, gülsuyu kokuturlar.
Araya reklam konur; bir ilahi arıyası,
Mevlid bitince başlar, dedi-kodu furyası*

*Etlerim, kemiklerim, didik didik edilir,
Ben az gelirim eğer, köklerime gidilir
Ey Azrail! İnan ki, hazırlığım yok daha
Hele şu din konusu çok karışık bir saha*

*Bazı büyük abiler, köşeleri tuttular,
İrtica diye diye, beni de korkuttular.
İlâhiyat adına; ekranda iki kaçık
Kimlerin kuklaları oldukları apaçık...*

*Âlim-zalim karıştı, renkleri seçilmiyor,
Velisiz kaldı sokak; deliden geçilmiyor.
Bu cinnet kervanına, kocabaşlar dâhiller,
Tuz bozulmuş, ne yapsın bizim gibi cahiller?*

*Henüz daha gündemde ne oruç var, ne zekât,
Ne Kur'ân'la tanıştım, ne de kıldım bir rekât
Gönül desen, henüz genç, daha hakkım duruyor,
Nerde bir taze görsem, kalbim küt küt vuruyor.*

*Edemedim bir türlü, şu nefsimi terbiye,
Ortalıkta ne görse; tutturuyor ver diye
Ey Azrail! Bilirim, gelince beklemezsin,
Tükenen vadelere, saniye eklemesin...*

*Bu satırlar boş geçen, bir ömrün hikâyesi,
İbret alanlar için, son pişmanlığın sesi...
Bilmem ki bir duvarda, bu mütevazı çaba
Bir küçücük pencere, açacak mı acaba?*

Cengiz Numanoğlu

Risâlet/Peygamberlik

Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ

Nebi, **“Allah Teâlâ’dan aldığı vahyi halka tebliğ için gönderilen insandır.”** Resul ise, **“Hükümlerini tebliğ için Allah Teâlâ tarafından halka gönderilen insandır.”** Genellikle resullerin yeni bir şariat ve yeni bir ilahi kitap getirdikleri, nebilere ise zamanlarında geçerli olan şariatın çerçevesi içinde Allah Teâlâ’dan vahiy aldıkları kabul edilir. (bk. Et-Teftazani, Şerhu’l-Makasid, II, 173; S. Şerif Cürçani, et-Tarifât, s.98; er-Ragib, el-Müfredat, s.53)

Kur’ân-ı Kerim’de, peygamberlik kavramı ile ilgili nübüvvet, bi’set, risâlet ve irsâl; peygamber de nebi, meb’us, resul, mürsel (çoğulları enbiyâ, meb’usûn, rusul, murselûn) terimleri kullanılmıştır. Peygamberliğe sefâret, peygambere sefir (çoğulu suferâ) dendiği de olur. Peygamber kelimesi peygam, peyam (haber) ve ber (getiren) kelimelerinden oluşmuş birleşik bir isim sıfat veya isim olup Farsçadır. Türkçesi **“yalvaç”**tır.

Nebi ve peygamber **haber getiren**; resul, mürsel ve mebus ise **elçi** anlamına gelir. Şu halde peygamber Allah tarafından gönderilen elçi ve haberci demektir. Görevleri Allah Teâlâ’dan aldıkları bilgileri, haberleri, emir ve yasakları insanlara tebliğ etmekten ibarettir. **“Resulün görevi tebliğden ibarettir.”** (Mâide, 5/92, 99) Bu tebliğin her türlü tereddüdü ortadan kaldıran apaçık bir durum da olması (**Belâğ-ı Mübîn**) (Nahl, 16/35, 82) lazımdır.

Ancak peygamber herhangi bir haberci, alelade bir elçi değildir, hele bir postacı hiç değildir. Peygamberlerin, Allah’tan aldıkları vahyi halka anlatımcı ve açıklama görevleri de vardır. Nitekim Kur’ân’da: **“Size açıklamalar yapan Resulümüz gelmiştir.”** (Mâide, 5/15, 19, 89) buyrulmuştur. Aslında Kur’ân’ın kendisi de bir açıklamadır. (Tibyân, Beyyine, Beyân, bak. Nahl, 16/89, En’âm, 6/157, Al-i İmrân, 3/138) Peygamberin yaptığı açıklama, kutsal metni ve ilahi açıklamayı çeşitli kişi ve zümrelere anlayabilecekleri bir dille

ve daha ayrıntılı bir şekilde anlatmayı esas alan bir beyandır.

Peygamberin en önemli görevlerinden biri de insanları hakka davet ve bu uğurda mücadele etmektir. **“Allah’ın yoluna hikmet ve güzel öğütle davet et ve onlarla en güzel bir biçimde mücadele et.”**

(Nahl, 16/125; Hacc, 22/167; Kasas, 28/87; Şûrâ, 42/15) Daha evvelki peygamberler gibi Hz. Muhammed (a.s) de halkı Allah Teâlâ’nın yoluna davet etmiş ve bu uğurda çeşitli sıkıntılara ve baskılara maruz kalmış, türlü türlü zorluklarla karşılaşmıştır. Şu halde Kur’ân’ı açıklama ve bu yolda çetin bir mücadele yürütme de tebliğin bir parçasıdır.

Bir anlamda Kur’ân (vahiy) ile peygamberin görevi, amacı ve işleri birebir aynıdır. Vahiy peygambersiz, peygamberi vahiyden düşünmek mümkün değildir. Vahiy peygamberden ayırma ve soyutlama gayretleri abestir. Vahiy nebinin kişiliğiyle bütünleşmiştir.

Yüce Allah Kur’ân’a; *Mübîn, Nur, Hidâyet (Hudâ), Rahmet, Meriza, Şifâ, Mübârek, Hikmet, Hakîm, Sırât-ı Müstakim, Nezîr, Beşîr, Basîret, Beyân, Hak, Hâdî, Tezkire, Zikir, Münâdi, Aziz, Belâğ* gibi isimler ve sıfatlar vermiştir. (Bk. İtikan, Kahire, 1951, I, 50) Yani Kur’ân bir açıklama, bir bildiri, bir duyuru, bir ışık, bir kılavuz, bir rahmet, bir öğüt, bir şifa, bir mübarek çağrı, bir hikmet, bir dosdoğru yol, bir uyarı, bir müjde, bir ufuk açan görüş, bir doğru, bir gerçek, bir hatırlatma, bir çağrı, bir aziz davettir. Burada sıralanan kavramlar, nitelermeler ve isimler aynen Peygamberimiz (a.s) hakkında da bahis konusudur. Yani Hz. Peygamber de bir Mübîn (açıklayıcı), bir ışık, bir rehber, bir uyarıcı, bir müjdeleyici, bir rahmettir.

Hz. Muhammed’i (a.s) ve O’nun mübarek hal, hareket ve sözlerini Kur’ân’dan soyutlamak mümkün olmadığından ulemâ Kur’ân’a **“Vahy-i Metluvv”**, hadislerle ve sünnete de **“Vahy-i gayr-i Metluvv”** adını vermiş, Resul-i Ekrem’in (a.s) hal, hareket ve sözlerini bir tür vahiy saymış, **“O, havadan konuşmaz, söyledikleri kendisine vahyolunandan ibarettir.”**

(Necm, 53/4) mealindeki ayetle de bu görüşünü desteklemiştir. Elbette ki Hz. Peygamber, bir beşerdir, bizim gibi bir insandır. O, insanüstü bir varlık da değildir. Dünya işleriyle ilgili hal, hareket ve sözleri vahiy değildir ama yemek yemesi, su içmesi, uyuması, elbise giymesi, gezmesi ve evlenmesi gibi dünyevî davranışları da bizim için önemlidir. Hz. Peygamber (a.s): **“Ben de sizin gibi bir insanım, sizin gibi ben de bazı şeyleri unutturum, unuttuğum bir şey olur-**

sa bana hatırlatınız.” (Buhari, Salat, 31; Müslim, Mesâcid, 90) buyurmuştur.

Hz. Peygamber (a.s) hâdîdir, mürşiddir, rehberdir, yolu bilen ve yol gösterendir. Gerçek anlamda ve en yüksek seviyede hâdî, yani hidayete erdiren ve yol gösteren Hakk Teâlâ’dır, ama peygamberler de birer önemli hidayet vasıtalarıdır. Nitekim: **“Her kavmin bir hidayetçisi vardır”** (Ra’id, 13/7) buyrulmuştur. **“İman eden zat dedi ki: Ey kavmim! Bana uyun, sizi doğru yola iletayim.”** (Gâfir, 40/29)

Peygamberler hem Allah Teâlâ’dan aldığı vahiy tebliğ ederek, hem de hal, hareket ve davranışlarıyla örnek olarak ve beyanlarda bulunarak insanlara doğru yolu gösterir, onları Hakk’ın yoluna iletirler. Kur’ân’da **sebilullâh** ve **sırât-ı müstakîm** gibi isimler verilen bu yol Allah’a, yaratılıştan Yaratan’a ve kuldân Mevlâ’sına giden manevî bir yoldur. Bir kulluk, ibadet ve ahlak yoludur. Bir kurtuluş yolu olduğu kadar da kemale erme ve faziletle donanma yoludur. Daha önemlisi bu yol ahiret yoludur, Hakk’a dönme ve O’na erme yoludur, ebedî mutluluk yoludur. İşte bu yolu en iyi bilen peygamberler ve onların gerçek varisleri ve ehliyetli temsilcilerdir. Bunlara da bu yolu Hakk Teâlâ öğretmiştir.

Bahis konusu edilen yol bir yerden diğer bir yere giden maddi bir yol olmadığı gibi dünyevî işlerle ilgili olarak tutulan bir yol (meslek) de değildir. Hz. Peygamber’in, hicret esnasında Mekke’den Medine’ye gelirken, kendisini takip eden Kureş müşriklerine yakalanmadan sağ salım Medine’ye ulaşmak için bu yolu iyi bilen bir rehber ihtiyacı vardı. Onun için Abdullah b. Ureykit isminde yol bilen bir kişiyi delil (kılavuz) edinmişti. (İbn Hişam, es-Sire, I, 337) Üstelik bu zat o zaman Müslüman da değildi. Görülüyor ki ilahî, uhrevî ve manevî alanda bütün cihan halkına yol gösteren Hz. Muhammed’e (a.s), maddi ve dünyevî bir konuda bir putperest kılavuzluk yapmakta ve yol göstermektedir. İşte dünyevî-uhrevî ayrımı yapmanın temeli budur.

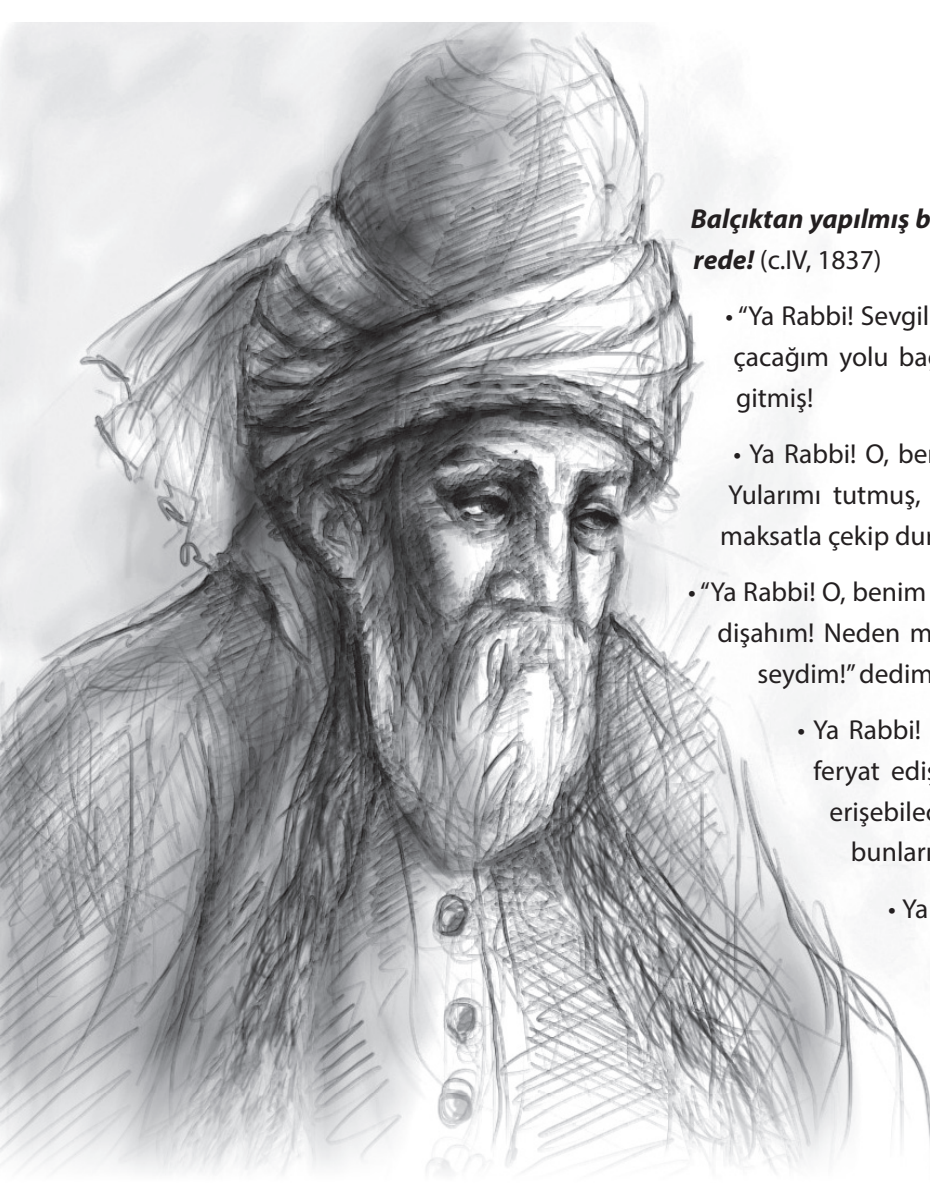
Yüce Allah, vahye mazhar kıldığı Resul-i Ekrem’e: **“İş konusunda onlara danış”** (Âl-i İmrân, 3/159), yani dünyevî işlerde onlarla istişare et, çevrendekilerin görüş ve deneyimlerinden yararlan, onlarla fikir alış-verişinde bulun, karar alırken onların bilgilerinden faydalan, diyor. Buna uyan Hz. Peygamber devlet ve toplumla ilgili işlerde sahabeyle müşaverelede bulunurdu.

Allah'ım! Bizi, bedenimize ait isteklerden, şehvet ve hiddetten kurtar! (c. IV,1898)

- Gökyüzünden, Ülker yıldızından cana şöyle bir ses geldi: "Sen, yeryüzüne mensup değilsin; sen, ötelere geldin! Bu yüzden, aklını başına al da, yücelere yüksel, tortu gibi dibe çökme!
- Hiç kimse eşinden dostundan, eski bildiklerinden bu kadar uzun müddet seferde, yolculukta kalmaz! Bu ne bitmez bir yolculuk; artık şehrine geri dön!
- Sonunda; "Geri dön!" sesini o Padişah'tan, o padişahlar padişahından duydun!
- Ey zavallı; bu dünyayı, bu yıkık yeri ancak baykuşlar yurt edinir! Sen, ötelere geldiğin halde, nasıl oluyor da bu yıkık yerde oturuyorsun?
- Kendisine dikenden döşek döşeyen kişinin yanı, beli, sırtı hiç rahat eder mi, dinlenir mi?
- Her nefeste yüzlerce Çin'e, Maçın'e değer hikmetlerle canı neden beslemiyorsun, süslemiyorsun?
- Fakat boş sözlerden, dedikodulardan ibaret olan hikmetlerle değil, insanın canını Allah'a yaklaştıran, manen Allah'ı görür, hisseder hale getiren hikmetlerle beslemelidir!
- Sen, bir inci ol, mücevher ol da isteseler de istemeseler de alsınlar, seni taca taksınlar!
- Eğri büğrü yürüyen ayak gibi olma! Bırak şu eğri yürüyüşü de, elif gibi dümdüz ol, dosdoğru ol!
- Mezarlığa git de taşın, kerpicin altına bak; yatanların başlarını ayaklarından ayırt edemezsin!
- Allah'ım! Sen, canları, Yâ-sîn soyunun gittiği yoldan canlara ulaştır!
- Nasıl ki dua etmek bizden, kabul etmek de Sen'den ise dualarımızı, Yâ-sîn soyundan gelenlerin dualarına kat!
- Allah'ım! Nasıl ki, bizim işimiz az bir ihsanda bulunmak, Sen'in şanın da azı çok görüp beğenmekse, lütfet de bize o çeşit yardımda bulun! Yani, azımızı çok olarak kabul buyur!
- Allah'ım! Bizi, nefsanî arzularından, bedenimize ait isteklerden, şehvet ve hiddetten kurtar, akıl ve vicdan âlemine ulaştır! Bizi, asıl vatanımız olmayan şu dünyadan al, ötelere, yücelere götür!

Balçıktan yapılmış beden evi nerede, can evi, gönül evi nerede! (c.IV, 1837)

• “Ya Rabbi! Sevgilinin maksadı ne, bir bilsem!” dedim. Kaçacağım yolu bağlamış; gönlümü de, kararımı da almış gitmiş!

• Ya Rabbi! O, beni nereye kadar çekecek, bir bilseydim! Yularımı tutmuş, her tarafa çekip durmada... Niçin, ne maksatla çekip duruyor?

• “Ya Rabbi! O, benim varım yoğum; o, benim merhametli padişahım! Neden merhametsiz, taş yürekli olmada, bir bilseydim!” dedim.

• Ya Rabbi! Şu tüten dumanım, şu “Ya Rabbi!” diye feryat edişlerim, sızlanışlarım sevgilinin kulağına erişebilecek mi, sevgilim bunları duyacak mı, bunları bir bilseydim!

• Ya Rabbi! Bir bilseydim; sonunda beni nereye çekecek! Ya Rabbi; bu bekleyiş gecesi ne kadar uzadı!

• Ya Rabbi! Bu coşkunluğum nedir, yüzüme gerilen perde nedir? Çünkü, benim için her şey Sen’sin; bana bir de Sen’sin, bin de Sen’sin, Sen...

• Her an; susarken de, söylerken de gözümde Sen’in aşkın, Sen’in hayalin var. Benim rızıkım da Sen’sin, zamanım da Sen’sin.

• Bazen ona “av” derim, bazen “bahar” derim; bazen ona “şarap” adını takarım bazen de ona “mahmurluğum” derim!

• Balçıktan yapılmış beden evi nerede, can evi, gönül evi nerede? Ya Rabbi! Ben, buradan bıktım; asıl şehrimi, vatanımı arzu ediyorum!

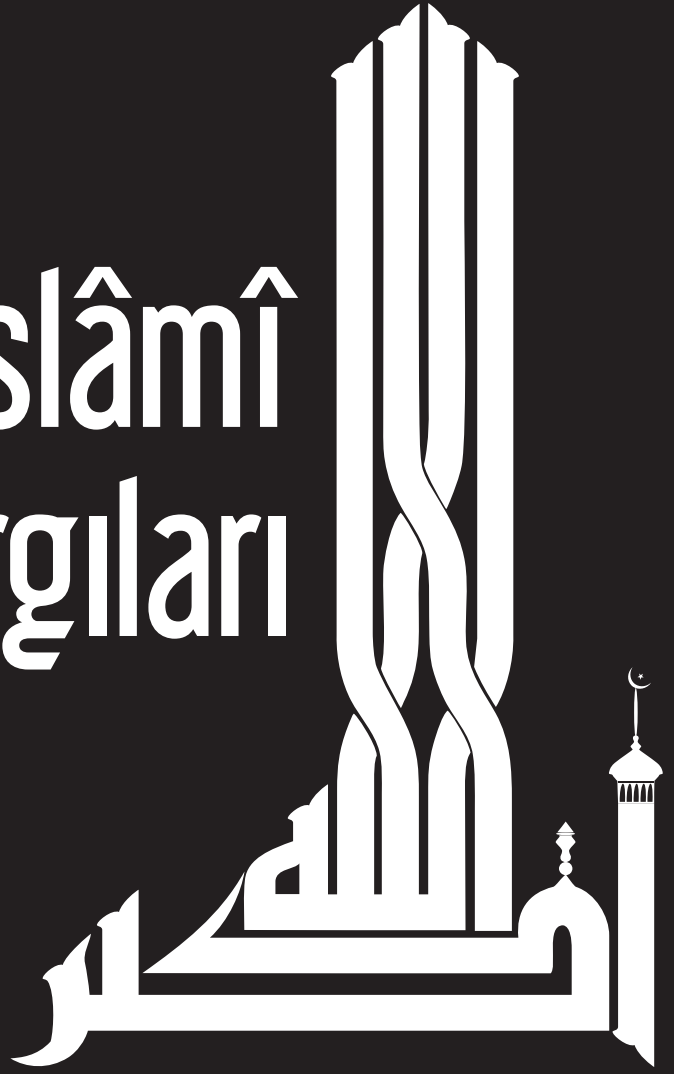
• Ey gönül! Galiba sen, işin farkında değilsin. Sen asıl kendi şehrinden sürülmüşsün; sen, burada gurbettesin! “Ey Allah’ım! Benim adamlarım nerede; soyum sopum nerede?” diye feryatlar içinde, şu kirli dünyada kalmışım!

• Ya Rabbi; şehrimde geri dönseydim de, padişahımın merhametini, o şehirdeki dostum, sevgilim olan insanların hepsini de görseydim!

• Kara yüzlü dünya gecesi, benim gündüzüme eş olamaz; benim ilkbaharımın arkasından taş yürekli sonbahar gelmez!

• Ey gerçek duygulara, hakikatlere perde olan dudaklarım! Hiç susmuyorsunuz; boş yere konuşup duruyorsunuz! Bu manasız davul ne zamana kadar çalınacak? Ah, işte perde yırtıldı gitti!

İslâmî Değer Yargıları

Prof. Dr. Ali AKYÜZ

İslâmî değer yargılarının tamamı; ahlaktan hukuka, inançtan evrensel değerlere kadar her şey bir beyanname niteliğinde sıralanır.

“De ki:”, “Söyle” ifadesiyle İslâmî değer yargılarının tamamı bir manifesto niteliğinde herkese, evrene büyük bir haykırıyla ilan edilir. Özetle;

“Allah Birdir, Ondan Başka İlah Yoktur”

“Şerlerden Allah’a Sığınırım”

“Kötülüklerden ve Kötülerden Sana Sığınırım”

“Kimseden Bir Menfaat Beklemiyorum”

“Allah Kötülüğü, Şirki Asla Emretmez”

“Rabbim Adaleti Emretti”

“Allah Kötülükleri Haram Kılmıştır”

“Ben Hepinizin Peygamberiyim”

“Kıyametin Vaktini Allah Bilir”

“Ben Gaybı Bilmem, Beşer Üstü Bir Güce Sahip Değilim, Sadece Beşer Bir Peygamberim”

“Allah Her Şeyi Diriltecektir”

“Ben Allah’ın Kulu ve Onun peygamberiyim”

“Değerler Sistemi Daha Doğru Bir Kitap Var mı? Getirin Bakalım!”

“Ana-Babaya Çok Saygılı Olun”

“Kullarım Sözü En Güzelini Söylesinler”

“Putlar Derdinize Çare Olamazlar”

“Her Zaman ve Zeminde Dürüstlük”

“Kâinatı Yaratıp Tedvir Eden Allah’a İsyân Etmekten Sakının”

"Gök ve Yerdekilerden İbret Alın"
"Elinizden Geleni Ardınıza Koymayın"
"Ben Ne Bir Meleğim, Ne de Gaybı Bilirim"
"Ben Sizden Herhangi Bir Menfaat Beklemiyorum"
"Herkes Kendi Suçundan Sorumludur"
"Hiç Bilenle Bilmeyen Bir Olur mu?"
"Âd ve Semûd'un Başına Gelenleri Unutmayın"
"Kur'ân'ı Allah Katından Yol Gösterici Olarak, Cebrail İndirdi. Onu Kimse Uydurmadı"
"Ey Müşrikler! İstedığınız Gibi Yaşayın, Döneceğiniz Yer Ateştir"
"Mü'minler Namazlarını Dosdoğru Kılınlar ve Allah Yolunda Harcama Yapsınlar"
"Allah'ım! Beni Zalimler Arasında Bulundurma"
"Allah'ım! Şeytanların Yanımda Bulunmasından ve Kışkırtmasından Sana Sığınırım"
"Toza-Toprağa Karıştıktan Sonra Tekrar Dirileceksiniz"
"Yeryüzünde Gezin-Dolaşın, Müşriklerin Akıbetini Görün!"
"Allah Birdir, Şeriki Yoktur. Her şeyi Yaratan Odur. Putlarınızın Hiç Bir Gücü Yoktur"
"Sadece Ehl-i Kitâb'ın Cennete Gireceği İddiası, Mensupsiz Bir Kuruntudur"
"Ehl-i Kitâb'ın Arzularına Uyarsan, Allah'ın Yardımını ve Dostluğunu Kaybedersin"
"Herkes Kendi Yaptığından Sorumludur"
"Yaptığınız Hayırları Allah Bilir"

"İçki de Kumar da Büyük Günahdır"
"Yetimleri İyi Yetiştirmek, Yüz Üstü Bırakmaktan Daha Hayırlıdır"
"Ey Ehl-i Kitâb! Gelin, Allah'tan Başkasına Tapmayalım"
"Biz, Bütün Peygamberlere İman Ettik. Onları Birbirinden Ayırt Etmeyiz"
"Dünya Menfaati Önemsizdir, Ahiret Daha Hayırlıdır"
"Peygamber'e İtaat Ederseniz, Doğru Yolu Bulmuş Olursunuz"
"Siz Dininizi Allah'a mı Öğretiyorsunuz?"
"Müslümanlığınızı Benim Başıma Kakmayın!"
"Mutlaka Dirileceksiniz"
"Bütün İyi ve Temiz Şeyler Size Helal Kılınmıştır. Yiyin, Besmele Çekin!"
"Meryem Oğlu Mesih, Tanrıdır, Diyenler Kâfir Olmuşlardır"
"Ey Mü'minler! Sizin Dostunuz Ancak Allah'tır, Resûlüdür, İman Edenlerdir..."
"Ey Kitâb Ehli, Dininizde Haksız Yere Haddi Aşmayın!"
"Pis ve Kötü ile Temiz ve İyi Bir Değildir"
"Bekleyin Bakalım, Göreceksiniz!"
"Peygamberi İncitenlere Alçaltıcı Bir Azap Vardır"
"Siz Alay Edin, Göreceksiniz!"
"Allah ile Ayetleriyle ve Peygamberle Alay Ediyorsunuz, Öyle mi?"
"Allah Bana Yeter. Ondan Başka İlah Yoktur. Ben Sadece Ona Güvenirim" emirleri yenedünyayı inşa edecek erdemli insanı ve vazgeçilmez düsturlarını vazetmektedir.

esmâ'ya

babasından mektup

Sevgili kızım ve değerli öğretmenim,

"Sana elveda demiyorum bilakis yarın görüşmek üzere..."

Başı dik, tuğyana isyan ederek yaşadın. Tüm engelleri reddederek hürriyete sınırsızca âşık oldun. Bu ümmet, 'uygarlıkta hak ettiği yeri alabilsin' diye onu yeniden diriltmek ve inşa etmek için sessizce yeni ufuklar arıyordun. Akranlarının uğraştığı işlerle meşgul olmadın. Her zaman derslerinde birinci olmana rağmen öğrenmeye olan açlığın hiç dinmedi.

Bu kısa hayatta sohbetine doyamadım. Vaktim, mutlu olacak ve eğlenecek kadar geniş değildi. Râbiatu'l-Adeviyye'de son kez bir araya geldiğimizde, **"Sen bizimle olduğunda bile bizden ayrısın"** diyerek bana olan sitemini dile getirmiştin. Ben de sana, **"Bu hayat birbirimize doycak kadar uzun değil. Birbirimize doyalım diye Allah'tan cennetinde bize bu sohbeti vermesini temenni ediyorum"** demiştin.

Sen şehit olmadan iki gün önce seni rüyamda gelinlikler içinde gördüm. Bu dünyada eşi benzeri olmayan bir güzellikteydin. Yanıma sessizce oturduğunda sana, **"Bu gece senin düğün gecen mi?"** diye sordum. Sen de **"Düğünüm akşam vakitlerinde değil öğlen olacak"** demiştin. Çarşamba günü öğlen vakti şehit olduğun haberi bana ulaştığında, senin rüyamda bana ne demek istediğini anlamış oldum. Allah'tan seni şehit olarak kabul etmesini niyaz ettim. Ve şehadetin, bizim haklı olduğumuzu ve düşmanımızın da bâtılın ta kendisi olduğu inancımızı pekiştirdi.

Son vedanda yanında olamamam, son bir kez seni görememem, alnına son bir öpücük konduramamam ve senin cenaze namazını kıldırma şerefine nail olamamam beni derinden üzdü. Beni bunları yapmaktan alıkoyan, ölümden veya karanlık hücrelerden korku değil, uğruna canını verdiği davayı sürdürebilmektir.

Zalimlere karşı başın dik direnirken gaddar kurşunlar göğsüne saplandı ve ruhun yüceldi. Ne kadar güzel bir azmin ve terbiye edilmiş bir nefsin vardı. İnaniyorum ki, sen Allah'a verdiği söze sadakat gösterdin, Allah da sana verdiği söze... Öyle ki, şehadet şerefini bize değil de sana bahsetti.

Son olarak, sevgili kızım ve değerli öğretmenim,

Sana **"elveda"** demiyorum, bilakis görüşmek üzere... Buluşmamız, yakında Peygamber ve Ashabıyla birlikte Havz-ı Kevser'de olacak. Sonsuz kudret ve hükümlerlik sahibi Allah'a yakın, O'nun nezdinde değerli ve şerefli bir konumda. Ayrılmamak üzere, birbirimize doyma temennilerimizin gerçekleşeceği bir buluşma..."

Zülcenâheyn

Cenâb-ı Allah, Sekîneyi Müminlerin Kalplerine İndirdi

Cenâb-ı Allah, rahmetiyle bütün mahlûkatı kuşatmıştır. Kul da rahmete vesile olan yolları aramalıdır. Üç beş kişi bir araya gelince, Mevlâ'yı zikretmelidir.

Ebû Said el-Hudrî'den rivayet olunmuştur ki, Rasûlullâh (s.a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Allah'ı zikreden hiçbir kavim yoktur ki, melekler onları kuşatmış, Allah'ın rahmeti onları bürümüş, üzerlerine 'sekîne' inmiş ve Cenâb-ı Allah onları kendi nezdinde olan meleklerine övmemiş olsun."

(Müslim, Zikr/39; Tirmizî, Daavât/7)

"Sekîne" ne demektir? Sekîne; kalbin Cenâb-ı Allah'a tam bağlılığı sayesinde korkudan uzaklaşıp, huzur içerisinde olmasıdır. Nitekim âyette de şöyle buyrulmuştur:

"Cenâb-ı Allah, sekîneyi müminlerin kalplerine indirdi." (Fetih, 48/4)

Sekîneden maksadın, bir melek olduğu ve müminlerin kalplerine huzur ve emniyeti yerleştiği şeklinde tefsir edenler de olmuştur. Nitekim Hz. Ömer (r.a) hakkında:

“Muhakkak ki sekîne, Ömer’in lisanında konuşur” (Rağıb el-İsfehâni, Müfredât, s.237) buyrulmuştur.

Sekîneyi akıl ile izah edenler de vardır. İnsanı kötülüklerden, şehevî arzu ve isteklerden alıkoyan akıl, nimetlerin en büyüklerindenidir. Zikirle kalbin huzura ereceğini işaret eden şu ayette buyruluyor ki:

“Onların kalpleri, Cenâb-ı Allah’ın zikriyle mutmain olur.” (Ra’d, 13/28)

Bu hal Rasûlullâh’ta (s.a.s), bilhassa vahyin inışı anında çok görülüyordu. Zeyd b. Sabit -ki vahiy kâtiplerinden idi- şöyle buyruyor:

“Ben, Rasûlullâh’ın (s.a.s) yanı başında bulunuyordum da O’nu sekîne kaplamıştı.” (İbnü’l-Esir, en-Nihâye, II, 385)

Görülüyor ki bu, öyle huzur ve rahattır ki Cenâb-ı Allah, onu istediği kullarının kalbine atar ve onu rahat ettirir. İşte bu hal Rasûlullâh’ta (s.a.s) Kur’ân’ın inışı esnasında görülüyordu ki dalma, gaybet ve sükûn halidir.

İbn-i Mesûd’dan gelen bir rivayette de:

“Sekîne hali ganimettir, onu terk etmek ise borçlanmaktır.” (İbnü’l-Esir, a.g.e., a.y.)

Kelimeye, rahmet manası da verilmiştir. Kelimenin bunlardan başka manalara geldiğini söyleyenler de olmuştur. Fakat en önemli olanları bunlardır.

“Allah odur ki, imanları üstüne iman artırınsınlar diye müminlerin kalbine manevî huzuru indirdi.” (Fetih, 48/4)

Hudeybiye’de, ağaç altında biat eden müminler hakkında da şöyle buyruluyor:

“Böylece kalplerinde olan sadakati bildi de üzerlerine manevî huzuru indirdi.” (Fetih, 48/18)

Yine Cenâb-ı Allah:

“Hani o kâfir olanlar, kalplerindeki taassuba (cahiliyet gayretine) sarıldıkları sırada Allah, Rasûlû’nün ve müminlerin üzerine manevî huzuru (sekîneyi) indirmişti.” (Fetih, 48/26)

Görülüyor ki sekîne, Allah Rasûlû’ne sadece inhisar ettirilmemiş, bunun içine müminler de dâhil edilmiştir. Ama bu nimetten inanmayanlar mahrum edilmiştir. Kur’ân okuyan, Allah’ı zikreden müminlerin üzerine sekînenin bir rahmet bulutu halinde inmesi de vardır.

Bera b. Azib’den (r.a) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

“Ashaptan bir kişi, bir gece Kehf Sûresi’ni okumuştur. Evinde de bir atı vardı. Bu sırada at ürkmeye başlamıştı. Bunun üzerine o zat: ‘Ya Rabbi! Sen âfetten

emin kıl!’ diye dua etti. Hemen o zatı, duman gibi bir şey yahut bir bulut kapladı. Sonra bu vakayı Nebi’ye (s.a.s) hikâye etti. Rasûlullâh: ‘Oku ey kişi! Çünkü o bulut gibi görülen şey sekîne idi. Kur’ân’ı dinlemek için yahut Kur’ân’ı tebcil (saygı) için inmişti’ buyurdu.” (Tercid-i Sarîh, IX, 306)

Savaşlarda ve korku anlarında Cenâb-ı Allah’ın yardımı ile müminlerin üzerine bir huzur, bir rahmet ve bir sekîne çöker.

“Sonra Allah, sekînesini onun üzerine indirdi ve onların göremeyeceği askerlerle onu teyit etti.” (Tevbe, 9/40)

Cenâb-ı Allah, rahmetiyle bütün mahlûkatı kuşatmıştır. Kul da rahmete vesile olan yolları aramalıdır. Üç beş kişi bir araya gelince, Mevlâ’yı zikretmelidir. Böyle zikirden gafil olanlar hakkında ise şu hadis-i şerif, ne kadar ibretle okuyup düşünmemiz gereken bir hadistir!

Ebû Hüreyre (r.a), Rasûlullâh’ın (s.a.s) şöyle buyurduğunu haber vermiştir:

“Bir kavim, bir mecliste otururlar da Cenâb-ı Allah’ı zikretmeden kalkarlar ise, sanki eşek leşini yemiş gibi kalkmış olurlar ve (o meclis) onlar için kıyâmet gününde hasret ve pişmanlık olur.” (Ebû Dâvûd, V, 180 vd)

Yine bu hadise yakın manada, bir başka hadisi daha görüyoruz.

“Bir meclise oturup Allah’ı zikretmeyen kişi için bu, aleyhinde bir noksanlık olur.” (İbnü’l-Esir, V, 139)

Sekîneden maksadın, bir melek olduğu ve müminlerin kalplerine huzur ve emniyeti yerleştirdiği şeklinde tefsir edenler de olmuştur. Nitekim Hz. Ömer (r.a) hakkında: “Muhakkak ki sekîne, Ömer’in lisanında konuşur” (Rağıb el-İsfehâni, Müfredât, s.237) buyrulmuştur.

Hakk Yolunda
CESUR UL

Abdülkâdir GEYLÂNÎ

Akıllı ol, yalancı olma. Allah'tan korktuğunu söylüyorsun; fakat halktan biri seni tehdit etse korkuyorsun. Hiç kimseden korkma. İnsanlar sana bir şey yapamaz.

Cin tayfasından çekinme, sana zararları dokunmaz. Dünya azabından korku duyma. Öbür âlemin sıkıntısından üzüntü çekme. Azabı yapacak kudret sahibinden kork. Silahtan korkma, onu atacak elden kork.

Aklı başında olan, kulların dil uzatmasına üzüntü duymaz. Allah yolunda akıl sahibi, ondan gayri şeylerin sözünden üzülmaz. O insan bilir ki; yaratılmışların cümlesi, Hakk (c.c) katında aciz ve perişandır. Hepsî O'na muhtaçtır.

Bu anlatılan hâli bulan kul ve bilgisinden faydalanılan büyük insanlar, İslâm dininin hakikatine ermiş olanlar, din doktorlarıdır.

Ey dinini yıkmak isteyen! Hastalığını onların vasıtası ile tedavi et ve Hakk'a koş. Bulduğun hastalıktan seni o kurtarır. Senin bu yıkma hareketin, hastalık doğurur. O zatlar ise şifa yağdırır. O büyük insanlar, sana yarayacak olan şeyleri iyi bilirler.

Yaptığı fiilleri için Allah'a çıkışma. Çıkış yapacaksan nefsine yap. Kötülenecek biri varsa, o da nefisindir, ona söyle. İyilik, yumuşak başlı kimseye yapılır. Kötülük, dik kafa ve isyan eden kişiye olur.

Allah, hayır dilediği kulumu kendi yoluna bağlar. Sabra koşarsa yükseltir. Bağlarını çözer, semaya çıkarır. İyilik verir, imanı kuvvet bulur.

Allah'ım, belâsız olarak bize yakınlığını ver. Kaza ve kaderin hükmü anında, bize lutfeyle. Şerli kişiler ezmek isterken bize yetiş. Kötü kimseler, bizi yıkmaya gelirken yardım eyle. Nasıl istersen ve ne zaman dilerken bizi esirge. Din işlerinde yaptığımız hatalar için bizi affeyle. Dünya ve âhîret işlerinde bize afiyet ihvan eyle. İyi işleri başarmayı istiyoruz. Bütün işlerde bize ihlâsı nasip eyle. Âmin!

Bir gün Bayezid-i Bistâmî oturuyordu. İçeri biri girdi. Sağa ve sola bakmaya koyuldu. Niçin baktığı soruldu, namaz kılmak için temiz bir yer aradığını söyledi. Bayezid ona döndü ve şöyle dedi:

"Pisliğin görülmediği her yer temizdir. Yalnız, kalbini temiz et. İstedığın yerde namaz kılmaya başla."

İhlâs sahibi olanlar riyadan korkarlar. Bu bir akabedir. Bu an geçtikten sonra riya ortadan kalkar. Çünkü her varlık Hakk'ın olur. Riya yapacak kimse kalmaz.

Gösteriş, için dışı uymaması hâli, kendini beğenmek, şeytanın oklarından; o bu okları kalbe atar ve yaralar.

Büyük insanları dinleyiniz. Hakk'a götüren yolu onlardan öğreniniz. Büyük yolun yolcuları onlardır. Onlara nefsinizin kötü hallerini sorunuz. Şahsî arzu ve

tabii isteklerin kötü durumlarını onlardan öğreniniz.

O büyükler, başlarına gelecek belayı bildiler. Nefsin kötülüğünü anladılar. Bu yüzden etrafı bırakıp kendi hallerine düştüler. Hayli zaman öyle kaldılar. Nefis canibinden gelen arzuya yıllarca uzaklık duygusu beslediler. Böylece ona galip geldiler; nefislerine hâkim oldular.

Şeytanın üflemesine aldanma. Nefisten bir ok atılırsa yıkılma. O kendi oku ile atar. Ve ancak onun yoluna girersen ok sana değer. Nefsin yoluna girmeyene ok değmez. Malûm şeytan, ancak insan şeytanları vasıtası ile kötülük yapar. Nefis ve kötü arkadaştan Allah'a sığın; yardım iste. Bu kadar düşmanla baş edemezsin, O'ndan daima yardım talep et. O yardımını esirgemez. Hakk'ın yardımını varlığında sezer, manevî bir kuvvete sahip olursan, hemen çık; halka koş, nefse yanaş ve şöyle de:

"Topunuz birden geliniz; bana zarar veremezsiniz!"

Yusuf Peygamber, mülk sahibi olup kuvvet kazanınca bütün hane halkını yanına çağırıldı.

Mahrum, Allah'tan yardım bulamayandır. Asıl zavallı, dünyada ve âhîrette Allah'a yakınlık duygusunu kaybedendir.

Geçmişte, kullara gönderilen kitapların bazısında, şöyle buyrulmuştu:

"Ey âdemoğlu, sana sahip olmasam her şey senden el çeker."

Hakk Teâlâ senden neden el çekmesin ki? O'nun her işine itiraz ediyorsun. O'ndan daima kaçırıyorsun. İman sahiplerinden geri

durduğun yetmiyormuş gibi, bir de eziyet ediyorsun. İşlerin, iman sahiplerini üzmede, onları incitmekte. İçinle ve dışınla onları kırmaktasın. Yaptığın işin kötülüğünü Peygamber Efendimiz'den (s.a.v) dinle:

"İman sahibine eziyet etmek, Beytül-Mamur'u ve Kâbe'nin yapılmışını on beş defa yıkmaktan günah itibarı ile daha büyüktür."

Yazık sana!

Ey durmadan Allah adamlarına eziyet eden, yukarıdaki sözü iyi dinle ve anla. Peygamber'in yüce kelâmını iyi dinle. Eziyet ettiğin kimseler, sâlih kimselerdir. Onlar, Allah'a iman etmiş insanlardır. O'nun varlığına iman sahibi olmuşlardır. O'na dayanan ve O'na itimat eden, onlardır. Yakında öleceksin. Malın geri kalacak, bulunduğu evden atacaklar, öğrenmekte olduğun mal, seni hiç bir sıkıntıdan kurtaramayacak.

Kaynak: Futûhu'l-Gayb

Fethi Paşa korusunda
Arada bir esinti olur
Tatlı, yumuşak, nazik...
Bir yosun kokusu,
Burunlara dokunur
Kim bilir kaç sene önce
Yaşadı bu korularda
Fethi Paşalar...
Kim bilir kaç gün boyunca
Onları temaşa etti
Şu gördüğün ağaçlar
Paşalar, vezirler, padişahlar...
Geriye kaldı AH'lar
Şimdi razılar mı yerlerinden
Geri dönen yok,
Haber veren yok
Toprak altı seferinden
Bir zamanlar mazi oldu
Silindiler, yok oldular
Kaderin defterinden
Denizin kenara tıktılı, şıktılı
Vuruşları
Martıların uzaklardan
Haykırışları

Hayata Bakış

(13.06.2005/İstanbul, Fethipaşa Korusu)

Güneşin mahzun mahzun batışı
Gürültüler, araba sesleri
İnsanları boğuyor
Aman Allah'im bu ne güzellik,
Ne manzara!
Baktıkça içim donuyor
Sanki ruhumun üstüne
İpekten kelebekler konuyor
Dokunmayın, uçmasın
Şu hayat, şu kuru
Hayat kokuyor...
Kim dokudu, kim ördü
Bu güzellikleri
Bu kâinata, şu İstanbul'a
Bu mavi Boğaz'a
Kim verdi?
Kuş civıltıları,

Ormanın haykırışları,
Gezen tozan insanlar,
Atılan kahkahalar,
Maviliklerde makes bulan
Uzaklıklar, ayrılıklar...
Çocuk sesleri,
Uzaklardan düdük çalan
Gemilerin homurdanışları,
Denizi yara yara
Nazikçe süzülüşler...
Aman Allah'im!
Martıların bağırışları...
Her şey sakin,
Hayat durmuyor,
Sanki her şey duruyor
Dalgalar, su sesleri,
Deniz uyumuyor

Zülcenâheyn

Hız. İbrahim'in Zühdü

Ahmed b. Hanbel

Ka'b diyor ki:

"İbrahim (a.s): "Ya Rabbi! Yeryüzünde benden başka sana ibâdet eden bir kimseyi görmemek beni mahzun ediyor" dedi. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle, onunla birlikte namaz kılacak melekler inzal etti."

Ka'b, 'İbrahim cidden yumuşak huylu, içli, kendisini Allah'a vermiş biriydi' Hûd Sûresi, 17/75 (âyeti hakkında) diyor ki:

"İbrahim (a.s) yanında ateş anıldığı vakit, 'Âh, âh' ederdi."

İbn Ebû Müleyke diyor ki:

"İbrahim (a.s) vefat ettiği vakit Celil olan Allah'a mülâki oldu, ona: 'Ey İbrahim! Ölümü nasıl buldun? diye sorulunca, 'Ya Rabbi! Canımın elemle söküldüğünü hissettim' dedi. O da: 'Biz sana bu işi kolaylaştırdık' karşılığını verdi."

Ebû Osman diyor ki:

"İbrahim (a.s) üzerine iki aç arslan gönderildi. Arslanlar, onu yalayıp kendisine secde ettiler."

Hız Ali (r.a)'den Allah Teâlâ'nın, 'Ey ateş! İbrahim için serinlik ve esenlik ol' (Enbiyâ Sûresi, 21/69) kelâmı hakkında:

"Eğer esenlik ol dememiş olsaydı, soğukluk onu öldürürdü" dediği rivayet edilmiştir.

Hız. Ali'nin (r.a):

"Kıyamet gününde ilk defa İbrahim (a.s) giydirilecek ve ona ketenden bir elbise giydirilecek, daha sonra Rasûlullâh (s.a.s) arşın sağında iken pamuktan bir hülle giyinecek" dediği rivayet olunmuştur. (Buhârî 4/169, 204; Fethu'l-Bârî, 11/384; Nesâî, Cenâiz bâbı/118; Tirmizî, 2/423)

Nevf el-Bekâlî diyor ki:

"İbrahim (a.s), 'Ya Rabbi! Yeryüzünde benden başka Sana ibadet eden hiç kimse yok' demiş. Allah Teâlâ da üç bin tane melek indirmiştir. İbrahim (a.s) üç gün onlara imamlık yapmıştır."

Bekir şöyle demiştir:

"İbrahim (a.s) ateşe atıldığı vakit bütün mahlûkât Allah'a niyazda bulunup, Ya Rabbi! Halilin İbrahim ateşe atılıyor, bize müsaade et de onu söndürelim" demişler. O da: 'O Benim halilimdir, yeryüzünde ondan başka da halilim yoktur. Ben onun Rabbiyim, onun da Benden başka Rabbi yoktur. Eğer sizden yardım dilerse ona yardım edin, aksi takdirde onu bırakın' demiştir. Bunun üzerine yağmur meleği gelip: Ya Rabbi! Halilin ateşe atılıyor, müsaade et, ateşi yağmurla söndüreyim' demiş. Allah Teâlâ: 'O Benim halilimdir. Yeryüzünde ondan başka halilim yoktur. Ben onun Rabbiyim, onun Benden başka Rabbi yoktur. Eğer senden yardım talep ederse ona yardım et, aksi halde bırak onu' demiştir. Ateşe atıldığı vakit İbrahim Rabbine bir dua ile yakarmıştır (ki bu duayı râvi Ebû Hilâl unutmuştur.) Allah Teâlâ da: 'Ey ateş! İbrâhim'e serinlik ve esenlik ol' (Enbiyâ Sûresi, 21/69) demiştir. O gün, doğu ve batı bütün insanlara buz gibi olmuştur."

Saîd b. Cübeyr diyor ki:

"İbrahim (a.s) rüyasında İsmâil'i (a.s) kurban ettiğini görünce, evinden kurban ettiği yere bir tek sabahta bir aylık yol yürümüş. Onu kurban etmesinden vazgeçilip, bir koç kurban etmesi emredilince, onu boğazlamıştır. Sonra da (oradan) bir akşamda bir aylık yol teperek evine gelmiştir. Bu arada dağları ve vadileri kolayca geçmesine imkân verilmiştir."

Ahmed b. Hanbel, Kitâbu'z-Zühd, 3. Bölüm

Âlimin Mürşide İhtiyacı

Ömer Ziyâüddin DAĞISTANÎ (k.s)

Âlimler söz, davranış ve bilgilerinin kendilerine hâl olması, kalplerindeki bazı değişikliklerin sükûnet bulması, ilme'l-yakin bildiklerini aynel-yakin görebilmelerini sağlamak için ehil bir mürşide muhtaçtırlar.

Nitekim Hz. Ömer el-Fârûk (*radiyallâhü anh*), Enes İbn-i Mâlik (*radiyallâhü anh*)'in huzurunda diz çöküp, mütevazı bir edâ içinde oturdu ve:

“Yâ Enes! Siz yıllarca Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem’in hizmetinde bulundunuz, Binaen aleyh O’nun huzuru saâdetlerinde ömrünüzü geçirdiniz. Bu sebeple siz, münâfıkların hallerini, kalplerinde nifak bulunup bulunmadığını çok rahat kestirebilirsiniz. Benim kalbimde de nifak alâmeti

var mıdır, bakınız.” diye ricâ ettiği zaman, Hz. Enes hümgür hümgür ağlamaya başladı. Hz. Ömer, Hz. Enes’in bu ağıt ve gözyaşlarını kalbinde nifak izleri taşıdığına hamlederek, onu bastırırçasına daha şiddetle ağlamaya başladığında Hazreti Enes:

“Yâ Ömer! Lütfen susunuz ve sâkin olunuz. Fârûk olan siz bile nifak belâsından bu kadar korkmaktasınız. Bu yüce hassasiyetinize bakıyor ve ben kendi başıma yanıp ağlıyorum.” cevabını verdi. Bunun üzerine Hz. Ömer:

“Yâ Enes! Nifak ve imtihandan ancak münafıklar emîn olur. Allah’ın mekr ve imtihanından emîn olma!” buyurdu.

Burada söylenen nifaktan maksadın şirkle değil riyâ ile ilgili olduğu unutulmamalıdır.

İmam Kuşeyrî meşhûr Risâle'sinde şöyle buyurmaktadır:

“Tarikat şeyhi durumunda bulunan sûfiler; nakli, akli ve zâhiri ilimleri ilme'l-yakin bilmekten, ayne'l-yakîn görme derecesine yükselmiş kimselerdir. Öyle ki, insanlar için gaybî olan bir şey, onlar için apaçık ve gözleri önünde seyredilebilir. Diğer insanlar taklit ve istidlâl, onlarsa tahkik ve vuslat ehlidir.”

“Leylâ, bizler senin güzelliğinle aydınlanmakta insanlar ise karanlıkta kalmaktadır.” denilmiştir. Fahreddin-i Râzî'den bu konuya ışık tutmak üzere şöyle bir rivâyet anlatılmaktadır.

Bağdat'a gitmek üzere yola çıkan Râzî, şehrin girişine yaklaştığı vakit, ihtiyar bir kadın dışında bütün yöre halkının kendisini karşılamak üzere beklediğini görür. Kadının hayret verici bu hareketi Râzî'ye haber verilince, onun bu davranışı merakını celbetmiş ve ziyâret etmek maksadıyla yanına gitmiş, karşılamaya çıkmamasının sebebini sormuştu. Bunun üzerine kadın:

“Sana ta'zîm ve hürmet göstererek debdebe ile karşılaşmanın sebebi nedir? Ne özelliğin var ki böyle davranmak gerekiyor?” şeklinde cevap verdi. Râzî ise:

“Ben Allah'ın varlığı ve birliğini binlerce delil ile ispata muktedir bir ilim adamıyım, O yüzden olsa gerek” deyince yaşlı kadın ibret verici ve düşündürücü şu cevabı lütfetti:

“Allah ü Azimüşşân'ın varlığı ve birliği konusunda bir şüphe ve tereddüdümüz yoktur. Dolayısıyla O'nu ispat için bir delil ve dayanak aramak ihtiyacını da hissetmiyoruz. Zira biz Cenâb-ı Hakk'ın tevhid denizinin dalgaları arasında gark olmuş,

müşâhede ve vuslat ehliyiz. Siz ise taklit ve istidlâl ehlisiniz.”

Fahreddin-i Râzî, kadının ma'rifet ve irfan dolu bu cevabını gönülden tasdik etti.

Sûfi ve meşâyih huzûrunda mezhep imamları bile her zaman saygı hissi duymuşlar, onları kendi nefisleri üzerine tercih etmişlerdir. Eğer meşâyihde cezbedici böyle bir meziyet bulunmasaydı, durumun tam tersiyle tecelli etmesi gerekirdi. Kaldı ki, İmam Şâfi'nin ümmî şeyh Şeybân-ı Râî'ye gösterdiği saygı gözlerimizin önündedir. Bütün celâl, azamet ve büyüklüğüne rağmen Hz. Ömer el-Fârûk *radiyallahü anh*, Enes b. Mâlik *radiyallahü anhin* önünde mütevazi bir şekilde diz çökerek oturur ve şöyle derdi:

“Ey Enes! Sen Allah Rasûlü Efendimiz'in ve Ehl-i Beyti'nin yıllarca hizmetinde bulundun. Muhakkak ki Allah ve Celle ve A'lâ münâfıkların durumunu ve iç görüntülerini size öğretmiştir. Nitekim Cenâb-ı Hakk:

‘Kalplerinde hastalık olanlar, yoksâ Allah'ın, besledikleri kinlerini ortaya çıkarmayacağını mı sandılar? (Hem Hz. Peygamber'e, hem de mü'minlere kin besleyen münâfıklar kâfirlere yardım ediyor, buna karşılık iman ve cihâd gibi ilâhi hoşnutluğa sebep olacak davranışlara yönelmiyorlardı. Bu yüzden görünürdeki amelleri boşa git-

miştir.) Biz isteseydik onları sana gösterirdik de sen onları yüzlerinden tanırdın. And olsun ki, sen onları konuşma üsluplarından tanırsın, Allah bütün işlediklerini bilir.’

Bu âyetin nüzulünden sonra Hz. Peygamber'e hiçbir münâfık gizli kalmadı. Hepsini simalarından tanırdı.

Münâfıkların tanınan bir başka yönleri de konuşmalarıydı. Çünkü onlar Rasûlullâh'ın huzurunda konuşurlarken müslümanlar hakkında üstü kapalı ve incitici konuşmalar yapanlardı. (Muhammed, 47/29-30)

Sûfi ve meşâyih huzûrunda mezhep imamları bile her zaman saygı hissi duymuşlar, onları kendi nefisleri üzerine tercih etmişlerdir. Eğer meşâyihde cezbedici böyle bir meziyet bulunmasaydı, durumun tam tersiyle tecelli etmesi gerekirdi. Kaldı ki, İmam Şâfi'nin ümmî şeyh Şeybân-ı Râî'ye gösterdiği saygı gözlerimizin önündedir.

hicretten ibretlik sahneler

Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL

Hiz. Ömer; Ayyaş b. Rebîa ve Hişâm b. As ile birlikte hicret etmek üzere harekete geçtiler, hazırlık yaptılar. Hiz. Ömer, ilk Müslüman olduğu gün nasıl celâdet gösterip açıkça namaz kılmak üzere Peygamberimiz ve diğer Müslümanlarla Kâbe avlusuna gitmiş ve müşriklere açıkça meydan okumuşsa, şimdi de aynı şeyi yapmıştı. Kılıcını kuşandı, yayını okunu aldı. Kâbe'ye gidip tavaf etti, sonra da **"Çocuklarını yetim, karılarını dul, analarını gözü yaşlı bırakmak isteyenler karşıma çıksın"** diyerek müşriklere meydan okumuş, karşısına bir tek kişi bile çıkamamıştı.

Hiz. Ömer ile Ayyaş b. Rebîa, şehir dışında sözleştikleri yerde bir araya gelmişlerdi. Ama ne yazık ki, dostları Hişâm b. As gelememişti. Çünkü bu zâtın, hicretine müşrikler engel olmuşlardı; yakalayıp hapsedmişler, işkenceye koyulmuşlardı. Nihayet, Hiz. Ömer'in kardeşi Zeyd ile amcası oğlu Said b. Zeyd'in de bulunduğu yirmi kişilik kabile, Medine'ye yönelmişti ve selâmetle Medine'ye ulaşmışlardı.

Fakat müşrikler boş durmuyorlardı. Müslümanların Medine'de bir kuvvet haline gelmesinden endişe ettiklerinden ya onların göçüne engellemek veya göç edenleri birtakım hilelerle geri döndürmek istiyorlar, böylece İslâm cemiyetini bölmeyi ve kuvvetini azaltmayı amaçlıyorlardı. Bunun tipik bir örneğini, Ayyaş b. Rebîa'nın başına gelenlerde görüyoruz.

Ayyaş b. Rebîa, hicret ettikten hemen sonra amca çocukları ve anne bir kardeşleri olan Ebû Cehil b. Hişâm ile Hâris b. Hişâm'ın da Medine'ye gittiklerini görüyoruz. Gayeleri, Ayyaş'ı bahanelerle Mekke'ye geri getirmekti. Gelip ona dediler ki:

"Ey Ayyaş! İhtiyar annen, senden ayrılmamanın üzüntüsü içindedir. Sen dönünceye kadar kızgın güneşte kendini yakmaktan vazgeçmeyeceğine ve saçlarını taramayacağına yemin etti!"

Maksatları; onun insanî bir sevgi-saygı ile anneye bağlılığını tahrik etmekte.

Hz. Ömer, oynanan oyunu sezmişti. Dostunun, bu oyuna gelmek üzere olduğunu hissedince onu uyarmak istedi: **“Bak a dostum ve din kardeşim Ayyaş, sakın aldanmayasın! Kavmin, seni kandırarak geri götürmek istiyor, bu bir tuzaktır. Gerçekten annen, kızgın güneşte kendini yakmaya devam etse de saçına bir tarak vurmasa da gitme, oyuna gelme kardeşim!”** diye yalvarıp yakardı. Muhâcirler de Ömer’in uyarısını tekrarladılar.

Fakat nafil! **“Kaza gelince, göz görmez olur”** fehvasınca, Ayyaş uyarılara kulaklarını tıkadı da:

“Annemin yeminini yerine getirmeliyim, hem de Mekke’deki malımı alıp getirmeliyim!” diye düşündü.

Oysa başına geleceklerden habersizdi. Hz. Ömer ise müşrikleri, hele hele Ebû Cehil’i çok iyi tanırdı. Bu yüzden Ayyaş’a ısrar etti. **“Gel kardeşim, gitmekten vazgeç! Şayet malını düşünüyorsan, benim getirdiğim malımın yarısı senin olsun!”** dedi.

Fakat Ayyaş’ı fikrinden vazgeçirmek mümkün olamadı. Hz. Ömer, bunu fark edince ona hızlı yürüyen uysal bir deve vererek;

“Gitmekten vazgeçmiyorsun. Hiç değilse şu benim verdiğim deveye bin de öyle git. Çok hızlı yürür, yolda başın sıkılacak ve bir ziyan göreceksin hızla koşturur, kaçarsın!” dedi.

Ebû Cehil ile kardeşi Hâris, amcaoğulları Ayyaş’ı alıp Mekke’ye döndüler. Uzun bir süre, niyetlerini gizleyerek yolculuk ettiler. Medine’den uzaklaştıkları ve Mekke’ye yaklaştıkları sırada bir yolunu bulup onu gafil avladılar, hücum ederek yakalayıp elini kolunu bağladılar; döverek, söverek, bin bir hakaret savurarak Mekke’ye girdiler. Halk, onların etrafında toplanmıştı. Ebû Cehil:

“Ey Mekkeliler! Dininizden dönen böyle rezil, beyinsiz ve ahmaklara siz de bizim yaptığımızı-

zı yapın!” diyerek ahaliye akıl veriyordu. Hatta Ayyaş’ı yatırıp çıplak vücuduna yüz değnek vurular, daha başka işkence de ettiler.

Sonra da grubuyla hicrete müsaade olunmayan Hişâm’ın hapsolunduğu yere hapsettiler.

Suheyb b. Sinan, Alacaklarını ve Mallarını Terk Ediyor

Suheyb b. Sinan ile Talha b. Ubeydullah Hazretleri beraberce göç ettiler. Ne var ki, Suheyb’in Mekke’de çok malı ve Mekkelilerden birçok alacağı vardı. Mekkeliler, borçlarını vermedikleri gibi mallarını götürmeye de müsaade etmeyeceklerini söylediler. Tek alternatif kalıyordu, o da alacakları tahsil etmekten vazgeçmek, mallarını terk etmek...

Suheyb (r.a), bunu denedi. Müşriklere:

“Alacaklarımdan vazgeçsem, mallarımı terk etsem bana engel olmaktan uzaklaşır, yolumu açar mısınız?” dedi.

Onlar da:

“Evet! Dediklerini yaparsan, sana engel olmayız!” dediler.

Bunun üzerine Suheyb Hazretleri sevinç içinde:

“Öyle ise bütün mallarım sizin olsun!” deyiverdi.

Niçin, sevinç içindeydi Suheyb Hazretleri?

Çünkü din kardeşlerinden Medine’ye gidenler, İslâmî hayatı serbestçe yaşamaya koyulmuşlar, İslâmî hayat anlayışına uygun düşünmeye, İslâmî emir ve yasakları korkusuzca ifâya koyulmuşlardı. Diğer muhâcirler gibi Suheyb’in de gayesi buydu.

Nitekim Suheyb’in başına gelenleri, Hz. Peygamber işittiğinde:

“Suheyb kazandı, Suheyb kazandı!” buyurdular. (İbn Hişâm, II, 121)

Kıssadan Hisseler

Derleyen: Oktay YETİŞKİN

Sa'lebe

Ebû Ümmetü'l-Bahilî'nin rivâyet ettiğine göre Sa'lebe İbni Hâtib, Peygamberimize:

"Ya Resûlallah, Allah'a duâ et de bana mal versin" dedi.

Peygamberimiz onun bu arzusuna:

"Yâ Sa'lebe, şükürünü edâ ettiğin az mal, şükürünü yerine getiremeyeceğin çok maldan daha iyidir." diye karşılık verdi.

Sa'lebe yine de:

"Ya Resûlallah, Allah'a dua et de bana mal versin" diye ısrar etti.

Peygamberimiz ona:

"Ya Sa'lebe, beni örnek almak istemez misin? Allah'ın Resûlü gibi olmak istemez misin? Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yemin ederek söylüyorum ki, dağların benim için altın ve gümüş olmasını dilersem, olurlardı." diye cevap buyurdu.

Sa'lebe bu sefer dedi ki, **"Seni Hak dinle peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki, bana mal versin diye Allah'a dua edersen, her hak sahibine hakkını vereceğim. Şöyle şöyle... yapacağım."**

Bunun üzerine Peygamberimiz:

"Allah'ım, Sa'lebe'ye mal nasib eyle!" diye dua etti. Sa'lebe de koyun edildi.

Sa'lebe'nin edildiği koyunlar böcek gibi üredi. Öyle ki, sürüsüne Medine dar geldiği için vâdiye taşındı. Bu yüzden öğle ve ikindiye cemaatle kılıp, diğer vakitler cemaatten geri kalmaya başladı. Bu arada sürü üremesine devam ettiği için Sa'lebe başka bir yere taşınmak ihtiyacını duydu ve Cuma'dan başka hiçbir namazı cemaatle kılmamaya başladı.

Derken sürü böcek gibi üremeye devam etti. Sa'lebe de Cuma günleri kervanların yoluna çıkararak Medine'de olup bitenleri öğrenir oldu.

Bir gün Peygamberimiz:

"Sa'lebe ne yapıyor?" diye sordu. O'na:

"Ya Resûlallah, sürü edinince Medine'ye sığmaz oldu" diye başlayarak olup bitenleri anlattılar. Efen-dimiz:

"Yazık Sa'lebe'ye, yazık Sa'lebe'ye, yazık Sa'lebe'ye..." diye buyurdu.

Bu sırada **"Onların mallarından belirli bir sadaka al. Böylece onları temizlemiş ve nefislerini arındırmış olursun. Onlar için duâ et, senin duân onları huzura kavuşturur."** (Tevbe Sûresi, 9/103) meâlindeki âyet inerek, zekât farz kılındı.

Peygamberimiz Cuheyne kabilesi ile Beni Süleym kabilesinden iki kişiye yazılı bir emirname verip zekât toplamakla görevlendirdi. Onlara:

“Sa’lebe bin Hâtib ile Benî Süleym’den falan adama varıp zekâtlarını alın.” diye emir verdi. Adamlar yola çıkıp Sa’lebe’ye vardılar, Peygamberimizin emirnamesini okuyarak kendisinden zekâtını vermesini istediler.

Sa’lebe tahsildarlara:

“Bu cizyeden başka bir şey değil, bu cizyeden başka bir şey değil. Bu cizyenin kardeşidir, gidin işiniz bitince bana yine uğrayın.” dedi.

Bunun üzerine tahsildarlar Süleymî’ye yöneldiler. Süleymî onların geldiğini duyunca develerin en semizini seçerek onu zekâtlık olarak ayırdı ve tahsildarları onunla karşıladı. Tahsildarlar bunu görünce:

“En semiz deveyi vermen gerekli değil, o yüzden bunu senden almak istemiyoruz.” dediler. Süleymî:

“Ne münasebet alın onu, ben gönül hoşnutluğu ile veriyorum. Onu siz alınız diye ayırdım.” dedi.

Tahsildarlar görevlendirdikleri diğer zekâtları toplamayı bitirince geri dönerken Sa’lebe’ye bir daha uğradılar, zekâtını vermesini istediler. Sa’lebe bu sefer onlara:

“Yanınızdaki yazıyı gösterin.” dedi. Yazıya göz atarken yine:

“Bu cizyenin kardeşidir, siz gidin ben ne yapacağımı düşüneyim.” dedi.

Tahsildarlar Peygamberimize döndüler. Efendimiz (a.s) onları görür görmez, daha kendileri ile konuşmadan:

“Yazıklar olsun Sa’lebe’ye!” dedi. Süleymî’ye ise hayır duâ etti. Tahsildarlar gerek Sa’lebe’nin gerekse Süleymî’nin nasıl davrandığını anlattılar. Bunun üzerine Sa’lebe hakkında:

“Onlardan bir kısmı ‘Eğer Allah bize mal bağışlarsa mutlaka zekât verir ve mutlaka sâlihlerden oluruz’ diye söz verdiler. Fakat Allah onlara mal bağışlayınca cimrilik ettiler, arka dönüp sözlerinden caydılar.

Allah da kendisine verdikleri sözden cayarak yalan söyledikleri için O’nun karşısına çıkacakları güne kadar kalplerine nifak ekmek suretiyle onları cezalandırdı.” (Tevbe, 9/ 75-77) mealindeki âyetler nâzil oldu.

Bunun üzerine Sa’lebe’nin bir akrabası yanına vararak ona:

“Yâ Sa’lebe, anan ölesi, yüce Allah senin hakkında şöyle şöyle bir âyet indirdi.” dedi.

Bunun üzerine yola çıkan Sa’lebe, Peygamberimize vararak zekâtını almasını istedi. Peygamberimiz ona:

“Allah, bana senden zekât almayı yasakladı.” diye cevap verdi.

Peygamberimizin bu cevabı üzerine Sa’lebe başına toprak serperek dövünmeye koyuldu.

Peygamberimiz ona:

“İşte senin amelin, verdiğim emri yerine getirmedi.” buyurdu.

Peygamberimiz (s.a.s) âhirete göçünce Sa’lebe, zekâtını Hz. Ebû Bekir’e getirdi. Fakat Ebû Bekir de onu geri çevirdi. Arkasından Hz. Ömer’e getirdi ama o da kabul etmedi. Hz. Osman’ın halifeliğe geçişinden sonra da Sa’lebe öldü.

Bunun üzerine Sa’lebe hakkında:

“Onlardan bir kısmı ‘Eğer Allah bize mal bağışlarsa mutlaka zekât verir ve mutlaka sâlihlerden oluruz’ diye söz verdiler. Fakat Allah onlara mal bağışlayınca cimrilik ettiler, arka dönüp sözlerinden caydılar.

Allah da kendisine verdikleri sözden cayarak yalan söyledikleri için O’nun karşısına çıkacakları güne kadar kalplerine nifak ekmek suretiyle onları cezalandırdı.”

(Tevbe, 9/ 75-77) mealindeki âyetler nâzil oldu.

Ankâzâde Köstendilî Halîl Efendi'nin

Tûti İhsan Efendi'ye Mektubu (6. Mektub)

Hamd ü senâyı kullarına bildirip bunu dahi kendi muhabbetini vermeye vesile kılan Cenab-ı Hakk'a bî-nihâye hamd ü senâ olsun. Nuru evvel ba'î sonra, evvelki ümmetlerin ve bu ümmetin Efendisi, Mahbûbu'l-Kulûb Habîbullah ve Rasûlullah Efendimiz'e en güzel salât ve selâmlar muhabbetle arz olunsun.

Aşkımı, muhabbetimi ve hatta hasretimi meşkettiğim, aydınlık gönlüyle gözümü, gönlümü aydınlattığım Hakk yolundaki kıymetli kardeşim, Allah'ın lütfu ve ihsanı, İhsan Efendi oğlum, Cenâb-ı Hüdâ'nın selâmı, bereketi senin ve hidâyet üzere olanların dâim üstünde olsun.

Sihhat ve selâmet haberlerinizi aldım. Her geçen gün muhabbetinizin, hikmetinizin ve irfanınızın ziyâde oluşuyla mesrûr oldum. Bize yazdıklarınız satırlardan öte, sadırlardan neşet eden inci mercan gibi gözümde canlandı. Ve benim de gözlerimden muhabbetle inci mercan gibi gözyaşları döküldü. Cenâb-ı Hakk seni iki cihanda azîz eylesin. Bu muhabbet ve dua faslından sonra beyan ettiğimiz meseleler hakkında yine âdetimiz olduğu vech ile birkaç satır yazmaya gayret edelim. İnşallah Cenâb-ı Hakk bizi râzı olduğu şekliyle anlatmaya, sizi dahi bu rızâyâ uygun anlamaya muvaffak kılar.

Gözümün nuru İhsan Efendi,

Mürşidine ve o silsileden birbirini takip eden büyüklerine muhabbetinin her geçen gün ziyadeleştiğini (arttığını) beyan ediyorsun. Lâkin bazı dervişlerin bu sevgi hususunda seni kınadıklarını, kendilerinin de tabiri câiz ise lenger-endaz (çok rahat, laubalilik derecesinde geniş meşrepli olmak) tavır içerisinde olduklarını hatta o derece ki seni kendi muhabbetinden şüpheye düşürecek bir laubalilik içerisinde bulduklarını ifade ediyorsun. Bu durumun senden evvel derviş olanlarda gözükmesinden dolayı da; **'Acaba bu işin kemâle kavuşması bunlar gibi mi oluyor? Makbul hâl bu mudur? Ben mi hata ediyorum?'** düşüncesini doğurduğunu söylüyorsun.

Güzel evladım, bu hâl sadece bizim meclislerimizde olmayan, bu nevi muhabbet halkalarında dâima gözüke gelen ahvâldendir. Müşkülünü çözmek gerekirse can kulağını bizden yana ver ve dinle.

Evladım, sevgi ve muhabbet bizim meşrebimizde tabîi ki hürmet ve saygıdan evvel gelir. Bizler aşk u muhabbetle pişer kemâle ereriz. Gıdamız aşk, cevherimiz aşk, her hâlimiz aşk u meşk üzeredir. Amma, şunu unutmayasın ve asla ihmâl etmeyesin ki sevgi ve muhabbet, hürmet ve saygıyla devam eder. Saygı ve edeb terkedildikçe kişide uyanan aşkın ve muhabbetin,

Lâkin bazı dervişlerin bu sevgi hususunda seni kınadıklarını, kendilerinin de tabiri câiz ise lenger-endaz (çok rahat, laubalilik derecesinde geniş meşrepli olmak) tavır içerisinde olduklarını hatta o derece ki seni kendi muhabbetinden şüpheye düşürecek bir laubalilik içerisinde bulduklarını ifade ediyorsun.

âşik ve mâşuk alâkasının çökmesi, kaybolması muhakkaktır. Gerçek âşiklar, ne kadar mâşuklarına yakîn olsalar da asla edebi aşmayanlardır. Ümmet-i Muhammed'in aşkı, Hazreti Peygamber'in meşk ettiği bu aşk hâlidir. Necm sûresinde Cenab-ı Hakk, Hazreti Peygamber'in mi'râcında bu edebe de işaret buyurmuşlardır. Öyle ki bu muazzam tecelli karşısında dahi Hazreti Peygamber'in görmesi gerektiği gibi gördüğünü ve mübarek nazarının asla haddi aşmadığını ayetlerle övmüşlerdir. Bu dahi göstermektedir ki Allah'ın râzı olduğu yakınlıklar ve muhabbetler Cenab-ı Hakk'ın tecellilerine kişiyi mazhar kılar. Fakat bunun olabilmesinin şartı ve dahi devamının şartı edeb, saygı ve hürmet, hâsılı ciddiyettir. Seyr u sülûk eden kişi, her geçen gün mukaddesâtını daha aziz görür ise yaşadığı muhabbete ciddiyetle bağlanır ise o kişi feyizlidir ve her geçen gün menzile ulaşmaktadır. Sohbetlerinde veya mürşid huzurunda veya hâllerinde veyahut rüyalarında bazı güzelliklere ve iltifata erişen kimseler, şıarmaya meylederler. Bir mürşide niçin gönül bağladıklarını unuttur, bu ikramlarla laubali olup nefis mücadele ve mücadelesinde rehâvete kapılırlar. Zaten birçok insanın seyr u sülûka girdiği halde bu sülûku tamamlayamamışları bu nevi edepsizlerdendir. Bunlarla oturup kalkma. Daha evvel tembilediğim gibi adı, vasfı, unvanı, rütbesi, kıdemi ne olursa olsun bunlarla ülfet etmeyesin.

Muhabbetini dahi bunlardan saklayasın. Lakin onları da küçük görüp kınamayasın. Zira kişi neyi kınarsa başa geleğen olur.

Sana lazım olan **mürşidâne sohbettir**. Muhabbetle hizmete devam ederek tesbihâtına vesâir vazifelerine muhabbetle müdâvim olasın. Zamanı geldikte bu kimselerin dahi niye mürşidin huzurunda hâlâ bulduklarını ve ayıklanmadıklarını elbet anlatacaksın. Şimdi sana lâzım olan kendini bütün

mahlûkattan daha düşük görüp Aziz olan Allah ve Rasûlüne ve sana bu izzeti bildiren, şerefi bahşeden Allah ve Rasûl aşkına sınırsız tutunasın. Öyle ki bu muhabbetten uzaklaştığında nefesin kesilmiş gibi, havasız kalmış gibi kayıp içerisinde olduğunu hem fahmederek hem de ayne'l-yakîn görerek daima dikkat sahibi olasın. **"Gayrıdan ümidi kes, Allah bes, bâki heves"** diyerek vaktini nakde çeviresin.

Kıymetli evladım, güzel koku meselesine gelince...

Allah mübarek eylesin, pek çabuk menzillere ulaştırılıyorsun. Dervişânın namazla, Kur'ân'la ve tesbihatla meşgul olduklarında, bazen güzel kokuların kendilerine ikram edildiği yine büyüklerimiz tarafından bildirilmiştir. Sizdeki bu hâl dahi beyan edilen seyr u sülûkta bu esma zikrinde ve mertebesinde gayet tabii bir hâldir. Yine ileride bu güzel kokuların tiryakisi olacak şekilde mazharı olacaksınız. O kadar ki o kokuları duymadan rahat edemeyecek, dâima Şemme-i Muhammedî'yi (Rasulullah Efendimiz'den neşet eden güzel kokuyu) arar, özler bir vaziyette ve bu kokuyla bilişir, görüşür, buluşur bir hâlde olacaksınız.

Gül alırlar gül satarlar

Gülden terazi tutarlar

Gülü gül ile tartarlar

Çarşı pazarı güldür gül

Hatırlarsanız bu güzel sözleri başka vesileyle size yine yazmış idim. Şimdi icap etti bir

daha zikrettik. Hazreti Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, saâdet membaı olan evlerine geldiklerinde az evvel oradan ayrılan Hazreti Üveysü'l Karani'yi kastederek;

"Burada bir Allah dostunun kokusunu almaktayım." buyurdular. Fakir dahi buna işaret etmek isterim ki, siz bu kokuyu aldığınızda, o koku karşıdan size ikram edilen bir ihsandır. Bilişmek, buluşmak böyle olur.

Sohbetlerinde veya mürşid huzurunda veya hâllerinde veyahut rüyalarında bazı güzelliklere ve iltifata erişen kimseler, şıarmaya meylederler. Bir mürşide niçin gönül bağladıklarını unuttur, bu ikramlarla laubali olup nefis mücadele ve mücadelesinde rehâvete kapılırlar. Zaten birçok insanın seyr u sülûka girdiği halde bu sülûku tamamlayamamışları bu nevi edepsizlerdendir. Bunlarla oturup kalkma.

Hazreti Yakub *aleyhisselâm*, Hazreti Yusuf'un gömleğini getiren kervan yola çıktığında nasıl kokuyu almıştı; fehmet, düşün... Yani demek isteriz ki ibâdât ve tâatta bazen sohbet, bazen rüyada ve zikir tesbihâtta neş'et eden güzel kokular en büyük ikramdandır. Zira yakınlaşmaya işaret eder. Allah bu yakınlığınızı hakka'l-yakîn mertebesinde eyleyerek cemâline ve cemâl-i Rasûlü'ne sizi âşinâ eylesin.

Pek kıymetli evladım; yolumuzun bir sırrını dahi size ifşâ edeyim ki, bazen evliyâullah hazerâtından bahsederken veyahut türbelerini ziyaret ettiğinde güzel bir koku zuhûr ederse hemen Fâtiha-i Şerife okuyarak nimetin şükrünü edâ edesin. Ve bu hâli etrafına ifşâda bulunmayasın.

Muhabetli evladım İhsan Efendi;

Cenab-ı Hakk'ın ve Fahr-i Âlem Efendim *sallallâhu aleyhi ve sellem* beyan ettiklerine tâbi olan dört yüz küsur tespit edilmiş tarikat vardır. Tabii bunlar içerisinde bıraktığı eserlerle va'z u nasihatlarla iştihar etmiş (şöhret bulmuş, ünlenmiş) kıymetli zevât vardır. Onların güzel eserlerinden istifâde edip okumak, hangi meşrepten olursa olsun, bir dervişe mümkünse lazım olan vasıflardandır. Vaktini boş geçirmeyesin. Bazı tembel, fodul dervişler, kendi tembelliklerine bir kisve bulmak ve yaptıkları mâlâyaniyi (boş ve faydasız işleri) örtmek için; **"Bize yolumuzdaki sohbet ve çektiğimiz tesbih yeter"** diyerek güya sözüm ona teslimiyet gösteriyorlar. Ancak yerlerinde sayıp duruyorlar, hep aynı yerde otluyorlar. Daha evvel de beyan ettiğim gibi, hakiki dervişe lazım olan fiil, balarısı gibi olmaktır. Balarısı, bal yapmak için yüzlerce binlerce çiçeği dolaşır, fakat getirir en sonunda balını özünü kendi peteğine koyar. Kur'ânî ilimlerden, Hadîs-i şeriflerden feyiz almaya çalışmayan, kendinden evvelki büyüklerin sözlerine ve eserlerine itibar etmeyen, kaşarlanmış dervişler, kovanında bal yapmaktan âciz, bal yapan arılara da düşman, eşekarıları gibidir. Seslerinin çok çıkması, iş yapan o kadar arı içerisinde böylesi yabanilerin

az olmalarına rağmen çok ses çıkarmaları dahi bu nevidendir.

Hâsılı sen, sana bahşedilen mürşidinin muhabbet nazarıyla ikram edilen irfanından şaşmayasın. Nazarın hep kemâle, kalbin de hep rızâyâ matuf olsun. Öğrendiğini yapmak için öğren. Yaptığını da sadece ihlas üzere Allah için yapmaya gayret edesin. Dervişlik dediğin nedir? İşte dervişlik zaten budur...

Kıymetli İhsan Efendi oğlum; mürşidinin sana verdiği Kur'ân-ı Kerim derslerini tam vaktinde okumaya gayret et. Ancak ziyâde uyku veya misafirlik gibi şeyler zuhûr ederse mürşidinin izniyle Kur'ân dersini ileriye veya geriye, durumun icabına göre icra edersin.

Şimdilik size beyan edebileceğim malûmat bundan ibaret. Bu meyânda mektubumun gecikmesinden dolayı sizi üz-düysek affediniz. Zira bu aşk yolunun yolcularından kimin baş kimin ayak olduğu belli değildir. Hepsini bir vücuttur. Sizin üzülmeyiz, bizim mahzuniyetimiz, bazen bizlerin üzülmeyiz Hakk'ın üzülmeyi şeklinde tezâhür eder. Bu nevi hallerden Cenab-ı Hakk'ın merhametine ve cemâline sığınınız.

Hakk Teâlâ sizleri hayırlı işlere vesile kılsın. Ve bu hayırlı hizmetlerde sizleri muvaffak eylesin. Muvaffakiyet ihسان ettikleri gibi, bu tevfiğin Cenab-ı Hakk'ın kendisinden olduğu

şuurunu da her zaman size ihسان ederek, nefsanî ve şeytani benlik iddiasından muhafaza buyursun. Allah ve Rasûl aşkını öğrenmek için kaleme sarılıp yazdığımız bu satırları rahmetine, aşkının meşkine, rızasına ve cemâline vesile kılsın. O kalem tutan ellerinizi Cenab-ı Hakk, nâr-ı cahimden, kabirde çürümekten hıfz u himâyâ eylesin. O güzel ellerimiz Rasullullah Efendimiz'in yed-i saadetinden (saadetli elinden) âb-ı kevseri içerek O'na, sevgiliye kavuşsun.

Allah'a yakın olan kulların himmetleri ve nazarları daima senin üzerine olsun.

Selamtle...

***Pek kıymetli evladım;
yolumuzun bir sırrını
dahi size ifşâ edeyim
ki, bazen evliyâullah
hazerâtından bahseder-
ken veyahut türbelerini
ziyaret ettiğinde güzel bir
koku zuhûr ederse hemen
Fâtiha-i Şerife okuyarak
nimetin şükrünü edâ ede-
sin. Ve bu hâli etrafına
ifşâda bulunmayasın.***

Rahmete Vesile

Dr. Yunus AKYÜREK

Rahmet, mağfiret ve merhametin membaı şüphesiz Allah Teâlâ'dır. Yaratan, yaşatan, rızıklandırın ve en-nihaye yok eden O'dur.

Hal böyleyken, başta insan olmak üzere bütün mahlûkat az ya da çok yekdiğerine muhtaçtır. Sünnetullah böyledir.

Hürmetine, yüzü suyu hürmetine, hatırına... gibi kavramlar affa, merhamete ve rahmete vesile olan varlıkları akla getirir ki bunların başında her biri büyük kıymeti haiz "**peygamberler**" gelir.

Nitekim "**Oysa sen onların (Mekkeli müşriklerin) içinde iken, Allah onlara azap edecek değildi. Ve onlar bağışlanma dilemektelerken de Allah onları azaplandırarak değildir.**" (Enfâl, 8/33) ilahî fermanın muhatabı Sevgili Peygamberimiz'dir.

Çünkü O, rahmetin kendisiydi. O'nun bulunduğu yere azap indirmek imkân ve ihtimal dâhilinde değildi. Ve hiçbir kavim, peygamberleri içlerinden alınmadan toplu azaba uğratılmamıştı. Allah'ın sünneti böyle tecelli etmiştir tarih boyunca.

Ya âyetin son kısmına ne demeli?

Kâfirlerin elem verici bir azap ile cezalandırılmaları hak etmediklerinden dolayı değil, Allah Teâlâ'nın, Rasûlü'ne ve ileride tevbe edip istiğfarı söz konusu olanlara büyük lütfu sebebiyledir. Çünkü onların arasında istiğfar eden ya da edecek olanlar bulunuyorken azap etmek, ilahî adalete muhaliftir. (Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili, Enfâl sûresi, 33. âyetin tefsiri)

Yüce Allah (c.c), Hz. Peygamber hatırına ve dışa vurmasalar da içinden pişmanlık duyup istiğfar edenlerin bu hayıflanmaları hürmetine azabı kaldırıyor, ertelıyor.

Diğer grup ise "**iman sahibi**" kullardır.

"Onlar inkâr eden ve sizin Mescid-i Haram'ı ziyaretinizi ve bekletilen kurbanların yerlerine ulaşmasını men edenlerdir. Eğer kendilerini henüz tanımadığınız mümin erkeklerle, mümin kadınları bilmeyerek ezmek suretiyle bir vebalin altında kalmanız ihtimali olmasaydı, Allah savaşı önlemezdi. Dilediklerine rahmet etmek için Allah böyle yapmıştır. Eğer onlar birbirinden ayrılmış olsalardı elbette onlardan inkâr edenleri elemli bir azaba çarptırırđık." (Fetih, 48/25)

Umre niyetiyle Medine'den yola çıkan ancak Hudeybiye'de bekletilen Müslümanlar, Mekkeli müşriklerin engeline takılmış gibi gözükseler de işin aslının böyle olmadığı anlaşılıyor. Gerçekte Hakk Teâlâ, dönemin şartları gereği Mekke'de İslâmlığını gizleyen **Müslüman kadın ve erkeklerin hürmetine** Mekke'nin mağrur ve muannit inkârcılarına azap kapısını kapatıyor.

Yine hadiste zikredilenler de rahmet ve merhameti celp etmektedir.

"Beli bükülmüş ihtiyarlar, süt emen bebekler, otlayan hayvanlar olmasaydı belâlar sel gibi üstüne dökülecekti." (Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2/230)

Anlaşılan Hakk Teâlâ, yarattıkları arasında hakiki iman ve ihlâs sahibi kulları ile masumiyetin sembolü kabul edilen varlıklara büyük ehemmiyet veriyor. Ki onların hürmetine nice belaları kaldırıyor, elem verici azabını ertelıyor, af ve mağfiret kapılarını ardına kadar açıyor.

Zaman ilerledikçe kıymeti artan sabikûnun/geçmişlerimizin **ALLAH'IN RAHMETİNE VESİLE** olan halis kullarına ve mahlûkatına neden bu kadar değer verdiklerini, onlar adına türlü eserler ve müesseseler vücuda getirdiklerini şimdi daha iyi anlıyoruz sanırım...

İlahi Deryadan İnciler Farkında Olmak

Dr. Zafer TORTUM

Âlemlere Rahmet Peygamberimiz:

"Her şeyin bir gelini (süsü) vardır. Kur'an'ın gelini de er-Rahmân sûresidir." diye buyuruyor.

Kur'an-ı Kerim'de 78 Ayetten oluşan Rahmân Sûresi'nde Yüce Allah, tam 31 kez şöyle buyuruyor: **"Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân"** Yani **"O halde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?"** diye insanları ve cinleri uyarıyor.

Rabbimiz **"Rahmân"** sıfatıyla, yeryüzündeki bütün yaratılmış varlıkların (inancı ne olursa olsun) rızkını veriyor. Bakan değil, gören insan ise bu sayısız nimetlere **'Hamdolsun Allah'ım'** diyerek **"Rahmâniyet"** tecellisinden **"Rahîmiyet"** tecellisine ulaşıyor. İşte Rahîm olan Allah, kendisine ve habibi Hz. Muhammed'e (s.a.s) inanıp nimetlerine hamd

eden mü'minleri hem dünyada hem de ukbâda koruyup gözetiyor.

Evet, bakmak değil de görmek: **'Gözler kalbin aynasıdır'** demiş büyüklerimiz. Bu konuda Gül Devri'nde yaşanan bir olay ne kadar ibret verici:

Efendimiz (s.a.s) bir mecliste otururlarken, Ebû Cehil geldi. Hiçbir şey konuşmadan Peygamberimizin yüzüne epey dikkatlice baktıktan sonra:

— **Ya Muhammed! Sen ne kadar çirkin suratlı, acayip görünüşlü bir insansın,** dedi.

Peygamberimiz hiç kızmadı, hiddetlenmedi. Ona:

— **Doğru söylüyorsun ey Ebû Cehil,** buyurdular. Orada bulunanlar, bundan pek bir şey anlamamışlardı.

Biraz sonra, aynı yere Hazreti Ebû Bekir (radiyallâhu anh) geldiler. O da bir müddet **sallallâhu aleyhi ve sellem** Efendimiz'in mübarek vech-i şerifine baktıktan sonra:

— **Ya Resûlallah! Anam-babam, nefsim ve bütün varlığım sana feda olsun. Sen ne kadar güzel yüz-lü, güzel görünüşlü, tatlı sözlüsün. Ben, senden daha güzel bir insan görmedim**, dedi.

Hazreti Peygamber Efendimiz ona da:

— **Doğru söyledin ey Ebû Bekir!** buyurdular. Her iki zıt söze de aynı şekilde mukabele ederek tasdik eden Peygamberimizin yanındakiler:

— **Ya Resûlallah! Biri çirkinsin, dedi. Onu tasdik ettiniz. Diğer birisi ise güzelsiniz, dedi onu da tasdik ettiniz. Bu nasıl oluyor bize anlatır mısınız?** dediler.

Hazreti Peygamber Efendimiz şöyle buyurdular:

— **Ben aynayım. Kim bana bakarsa kendi suretini görür. Ebû Cehil, kendi çirkinliğini gördü çirkin-siniz dedi. Ebû Bekir ise; kendi yüzündeki Nur-u ilâhi'yi seyretti, güzel dedi.**

Evet, günümüzde de kimi Ebû Cehiller, Yaradan'ın türlü türlü nimetlerine, bedenimizdeki harikulade olaylara bırakın şükretmeyi, hamdetmeyi; **'bunlar (haşa) tabiatın bize hediyeleridir, yiyin-için bir daha mı dünyaya geleceğiz, keyfinize bakın'** demiyorlar mı? İşte Rabbimizin nimetlerini yalanlamıyorlar mı?

Sizce de benzerlik yok mu? İşte; Gül Devri'nin sultanı, nur yüzlü, Kainatın Efendisi, yaratılmışların en hayırlısı Hz. Muhammed'e (s.a.s) bu çirkin benzetmeyi yapan devrinin firavunu Ebû Cehil, Hakeza çağımızdaki Allah, Peygamber tanımayan, zulmeden, Rabbimizin nimetlerinden bihaber olan napsizler.

Ey yüce Rabbim; kainata ve bizlere en büyük nimetin olan Hz. Muhammed Mustafa'yı (s.a.s) Hz. Ebûbekir (r.a) gibi görenlerden eyle (Amin).

Bize ve bedenimize bahşettiğin tüm nimetlerinden hiçbirini yalanlamıyor ve **'sana hamdolsun'** diyoruz.

Bedenimizdeki bu nimetlerden bazılarını istifade-nize sunuyor ve ibret olmasını Yüce Allah'tan niyaz ediyorum:

- Sadece bir tane insan beyin hücresi, 5 takım an-siklopedi bilgisi alabilecek kapasitededir. (*Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân*)
- İnsanın kemikleri betondan 4 kat güçlüdür. (*Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân*)
- İnsanın beynindeki açlık ve tokluk merkez-leri olmasaydı, açlıktan ya da aşırı yemek ye-mekten ölünebilirdi. (*Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân*)
- Kalbimiz tek bir kasılma esnasında (aynı anda) iki farklı kanı farklı yöne (temiz kanı aort ile vü-cuda, kirli kanı akciğerlere) gönderir. (*Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân*)
- Eğer DNA'daki bilgileri bir kâğıda dökmemiz ge-rekseydi, her biri 500 sayfa olan 900 ciltten olu-şan dev bir kütüphane oluşturmamız gerekirdi. (*Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân*)
- Her bir gözden gelen görüntü iki boyutludur. İki gözden gelen bilgiler beyinde üç boyutlu tek bir görüntü haline getirilir. Bu sayede derinlik ve ci-simler arasındaki mesafe algılanır. (*Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân*)
- Döllenmeden (iki hücre) doğuma kadar bir be-beğin ağırlığı beş milyon kat artar. (*Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân*)
- İnsan vücudundaki su miktarının %10'u kaybe-dilirse (özellikle uykuda) insan için hayatî bir teh-like oluşmaya başlar. Bu tehlikenin oluşmaması için su ölçümü yapan özel algılayıcıların acil bir durumda salgıladığı ADH hormonu, su dengesi-ni sağlar. (*Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân*)
- Burnumuz köpeklerin burnu kadar hassas değil-dir, ancak 50 bin farklı kokuyu hatırlayabilecek şekilde yaratılmıştır. (*Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân*)
- Parmak izine benzer şekilde, her insan tek ve benzersiz bir dil izine sahiptir. (*Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân*)

"O HALDE, RABBİNİZİN (c.c) HANGİ NİMETLERİNİ YALANLIYORSUNUZ !"

Rabbimiz, biz senin nimetlerinden hiçbirini yalanla-mıyoruz, sana hamdolsun.

Tecelli ve Zuhûr

H. İbrahim DURGUTLUOĞLU

Zât, bir şeyin hüviyeti kendisi olup, sıfat ise o hüviyete bağlı özelliklerdir. Sıfat mertebesi telvîn yani renkten renge girme yeridir. Zat mertebesi ise temkin, sabit kalma yeridir. Değişmez, bozulmaz sarsılmaz.

Hazret-i Allah'ın (c.c) tecellileri, zâtına ve sıfatlarına aittir. Sıfatları, cemâli ya da celâlidir. Sıfatlar esmâü'l-hüsna penceresinden görünür. "**Razzâk**" ismi bir kula parlarsa o kulun rızkı bol olur. "**Afüvv**" ismi tecelli eder parlarsa o kul affedici olur. "**Alîm**" ismi tecelli ederse o kul ilimlere mazhar olur. Çünkü her ne var ise gerçekte Hakk'a aittir. Kuluna dilediğini yansıtır. **Şâfi**' ismi ile şifa verir, **Hayy** ismi ile hayat verir. **Selâm** ismi ile selamet, **Rahmân** ismi ile rahmet verir. Sıfatların, kulun varlığında tecellisi (*nûrunun görünmesi, zuhûr etmesi*) kulda şaşkınlık, heyecan ve heybet, haşyet, korku, celâl, ya da neşe verir. Çünkü sıfatlar sonsuzdur. Kul aynadır, Hakk nuru ise o aynada sürekli tecelli ve zuhûr eder. Âlem aynasında zuhûr eder fakat âlem bunu bilmez ama insan halife olduğu için bu yansımayı bilebilecek ve bunları seyrederek olgunlaşacak şekilde yaratılmıştır. Tuğla ile aynada güneşin ışığının görünmesi aynı mıdır?

Tecellilerin yeri kalptir. Bunun zahiri belirtisi ise bedende görünür. Kalb, "**takallub**" yani değişen manasındadır. Kul, Rabbini isim ve sıfatları mertebesinde bilir. Zât mertebesi yani Hakk'ın hakikati ve kendisi noktasında kul idrakten, anlamaktan acizdir. O sebepten "**Hakk'ın nimet, fiil ve sıfatları tefekkür edilir, fakat Zâtı, nasıllığı ve niceliği düşünülemez.**"

Hadis-i şerifte geçen bir duada Peygamberler Sultânı "*aleyhissalâtu vesselâm*" Efendimiz:

"**Lâ uhsî senâen 'aleyk, Ente kemâ esneyte 'alâ nefsik**"

"**Rabbim, Senin kendini bilmen gibi benim seni değerlendirmem asla mümkün değildir, Seni an-**

cak Sen hakkıyla bilirsin" buyurdular.

Âyet-i kerime de mealen:

"**Ne zaman ki, Musa, mikâtımıza/buluşma yerine geldi, Rabbi ona kelâmıyla ihsanda bulundu. 'Ey Rabbim, göster bana kendini de bakayım sana!' dedi. Rabbi ona buyurdu ki; 'Beni katiyen görmezsin ve lâkin dağa bak, eğer o yerinde durabilirse, sen de beni görürsün.' Daha sonra Rabbi dağa tecelli edince onu yerle bir ediverdi, Musa da baygın düştü. Aylılıp kendine gelince, 'Sen sübhânsın; 'Tevbe ettim, sana döndüm ve ben inananların ilkiyim' dedi.**" (A'râf, 143)

Denilir ki, "**Hakk nuru**" bir iğne ucu kadar dağa gösterilmişti. Dağ ile bağlı bulunduğu sıfat arasındaki perde çok az kalktı ve dağ dayanamadı. Dağlar "**Azîm**" diye zikreder, derler.

"**Ey dağ! Gerçek azamet kimindir, büyük kimdir, bak ve gör.**" Dağ buna nasıl dayansın!

Kur'ân-ı Kerim'de bu durumun benzeri şöyle geçmektedir:

"**Muhakkak ki biz emaneti yere, göğe ve dağlara teklif ettik de onlar kaçındı. Onu insan yükledi. Çünkü insan, zalim ve cahildir...**" (Ahzâb, 72)

"**Kalpler, Rahmân'ın kudret parmakları arasındadır, onları dilediği gibi evirip çevirir**" hadis-i şerifi kalbin "**Cemâl**" ve "**Celâl**" tecellileri altında sürekli evirilip çevrildiğini bize anlatır.

Kalp, Allah'ın sıfat nurunun tecellisinde her an ayrı bir şekil alır tavra bürünür, renkten renge girer. Hepsinden geçmeli, Zât'a varmalıdır. Yani Allah nimet verir, azap edebilir gibi durumlardan dolayı değil sadece "**ibadete layık tek ve gerçek İlâh ve Ma'bûd olduğu için**" ibadet edilmelidir. Bu iş; şeyh terbiyesi olmadan mümkün değildir. Çünkü şeyh; heybet,

cezbe ve kabza alemlerindeki sıfat tecellisine göre müride teveccüh eder, nurları yansıtır ve oradan geçirir, yoksa maneviyat yolcusu, Hakk'a yürüyen kul takılır kalır.

Kul sıfatlarda takılır kalır denmesi şudur. Kul, Allah'ı **Rahmân, Razzâk, Gafûr, Mu'izz** vb. esma ve sıfatından dolayı sever. Bu sevgi, kulla Rabbi arasında perdedir. Halbuki bunları aşanlar "**Zâtiyyûn Evliyası / Allah'ı karşılıksız sevenler**" olurlar ki, Hakk ile aralarına bunlar hicap olamaz. Bunlar '**kahrın da hoş, lütfun da hoş**' diyen seçkin kullardır.

Nâr-ı gâm nûr-u safâ hep bir çerâğın pertevi

Çeşm-i irfân ile bakana arada bigâne yok

Üzüntü ateşi de sevinç nuru da hep aynı meşalenin ışığıdır. İrfan gözü ile bakana arada yabancı, ayrı gayrı yoktur, hep Hakk'tandır.

Kahrı da lütfu da tek bir Zât'tan bilirler ve sıfata takılmaz, sıfatın sahibine yol bulurlar.

Niyazi Mısri k.s Hz.leri buyurdu ki:

Kahr-ı lütfu şey-i vâhid bilmeyen çekti azâb

Ol azâbdan kurtulup sultân olan anlar bizi

Yani bu sıfatların sahibi birdir, kahreden de lütfeden de bir tek Zâttır. O halde telaş yok, derler. Her şey Allah ile vardır, var olmaya devam etmektedir.

Mürşid; insana sıfattan, Zâtî mahabbete yol verendir. Gerçek ve hâlis olarak Allah aşkına insanı sevk edendir. Bu anlatılanlar, tecelliler, düşünmekle okumakla ele geçmez. Bilmek, görmek değil, olmak ve ermek önemlidir. Bunlara kavuşmak bir **Kâmil Mürşid** denetiminde devamlı zikir ve mücâhede ile olur.

Kalp de gökyüzü gibidir. Bazen açık bazen kapalı. Kabza aleminde korku ve şaşkınlık olur, ruh heybet sıfatının tecellisinde şaşırır, erir gider. Bu, bedene yansır. Bedende değişik bir hüznün hali olur. Ya da cemâlî bir sıfat tecelli eder. Ruh her yönde nice nice nimet lütufları görür, sevinir. Bunun bedene etkisi de hep gülmek ve neşelenmek olur. Allah (c.c) bir kula kahrıyla görünse kul âlemde kahrından başka bir şey görmez, lütfuyla görünse lütuftan başka bir şey görmez. Sonsuz sıfatların art arda tecellisi anında kul, bir olan Zât-ı İlâhî'yi bilirse buna "**vahdette kesret**", "**kesrette vahdet**" denir. Bu kişiler için '**daima Hakk ile meşgul ve beraber**' denir. Maksat Allah'ı görür gibi ibadet etmek ve gerçek imana kavuşmaktır. Her şeye gücü yeten, sevk ve idare eden ancak O'dur.

Yunus Emre (k.s) Hz.leri buyuruyor:

Tecelliden nâsib erdi kimine

Kiminin maksûdu bundan içeri

**Yolculuğun Kiminle ve
Nereye?**

Ayşegül SAYIN

“Yolcu yolunda gerektir” demiş atalarımız. Kulağı-mıza küpe olması gereken bir öğüt... Hayatımız bir yolculuktan ibarettir. İnsan bu dünyaya giriş kapısı olan anne rahminden girer ve yine çıkış kapısı olan kabir kapısından bu dünyaya veda eder. Bu süreç içerisinde ise hep bir yolculuk halindedir. Bir yerden başka bir yere sefer halindedir. Yolculuğunun ne va-kit biteceği ise muammadır.

Yolculuk, yolcunun kendine çizdiği bir yol haritası sayesinde sürer gider. Bilmediği yolları kâh sorar kâh kendi bilgi ve yeteneğiyle keşfeder ve kâh bir rehber ihtiyacı duyar, onu takip eder. Böylelikle yolcu varacağı noktaya nihayet varır. Eğer biz de bir yolcu misali bir yola çıktıysak, bu yolculuğun nereye varacağını, nerede son bulacağını ve yolcu-luğumuzun seyrini önceden planlamalıyız ki yolcu-luğumuz yolunda gitsin ve bizi nihai son olan kabir kapısına sağ salim ulaştırsın.

Dünyaya küçük bir bebek olarak geldiğimiz gün-den itibaren yaşlılığımıza kadar geçen süreçte en kıymetli ve önemli devir, gençlik devridir. Gençlik dönemi dünyadan âhirete doğru olan yolculuğumuzda Allah'ın rızasını kazanabilmek için en çok sermaye elde ettiğimiz bir dönemdir. Peygamber Efendimiz de bu hususta ümmetine **‘yaşlılık gel-medeyen evvel gençliğin kıymetini bilmesi’** gerektiği öğüdünü vermiştir. Bu sözü dahi gençlere çok önem verdiğini, sevdiğini, onlarla iyi ilişkiler kur-mak istediği ve yine biz gençlerin ahlaki bir olgun-luğa erişmesini istediği için kurmuştur.

Şüphesiz Peygamber Efendimiz (s.a.s) ümmetine çok önem vermiştir. Bununla beraber gençlerinde iyi birer Müslüman birey olmaları için iyi eğitim al-malarına o günkü şartlarda elinden geldiği kadarıyla önem göstermiştir. Çünkü ilk ayet **“Oku!”** diye başlıyordu. Alak sûresi 1. âyet-i kerime.

Ve yine Zümer sûresinde **“Bilenlerle bilmeyenler hiç bir olur mu?”** diyordu. Bu itibarla gençler indirilen ayetlerin okunması, anlaşılması, ezberlenmesi, yayılması, saklanması, gelebilenlere öğretilmesi, gelemeyecek durumda olanlara öğretmen gönderilmek suretiyle öğretilmesini sağlıyordu. İlk yıllarda Hz. Erkâm'ın evi, İslâmî eğitim-öğretimin ilk okulla-rından biri sayılıyordu. Peki, Peygamber Efendimiz bu denli çabalarken İslâm'a girenlerin ve gençlerin karşılığı nasıl oluyordu dersiniz? İslam'ın ilk yılların-da yaş ortalaması kaynaklara göre 10 ila 40 yaşları arasındaydı. Müslüman olduğu sırada Hz. Ali 10,

Abdullah bin Ömer 13, Zeyd bin Hârise 15, Zübeyr bin el-Avvam ve Abdullah bin Mes'ûd 16, Talha bin Ubeydullah, Sa'd bin Ebî Vakkas, Erkam bin Ebi'l-Erkâm 17, Musab bin Umeyr yaklaşık 19, Ca'fer bin Ebi Tâlib 22, Osman bin Affân, Ebû Ubeyde bin el-Cerrâh 25-30 yaşları arasındaydılar. Hazreti Ebû Bekir ise 38 yaşlarındaydı.

İslâm'ın yayılmasında bu genç insanların çok katkısı oldu. Kur'ân ayetlerini ezberlediler, anladılar, özüm-sediler, şahıslarında yaşadılar, toplum hizmetinde güzel örnekler verdiler. Kimisi zincirlere vuruldu, kimisine de boğucu duman koklatıldı. Kimileri Sa'd bin Ebî Vakkas ve Ebû Ubeyde bin el-Cerrâh hazret-lerinde olduğu gibi anne ve babalarının, kimileri de Musab bin Umeyr gibi tüm akraba gurubunun pro-testosuna maruz kalarak psikolojik baskı altına alındılar. Ne var ki onlar Aziz Peygamberimizden aldıkları feyizle engelleri aşabildiler. Aralarında Peygam-ber Efendimizle büyük bir sevgi bağı oluşmuştu.

Peki ya şimdiki dönem gençliği bu sevginin nere-sinde?

Peygamber Efendimiz kendi zamanında iken, gele-cekteki ümmetine **“kardeşlerim”** hitabında bulun-muştu. Peki, biz bu hitaba ne kadar yakınız? Bunun ne kadar tefekkürü içerisindeyiz. Peygamber Efen-dimizden bedenen ayrı olsak bile ruhlarmız ona ne kadar yakın? Bu soruların muhasebesini sık sık yapmalıyız. Asırlar öncesinden bugüne kadar hiçbir tahribata uğramadan günümüze gelen bize ema-net olarak bıraktığı Kur'ân'ın ve Sünneti'nin ne ka-dar peşinde ve izindegiz?

Bütün bu soruların cevabını verdiğimizde ve son-rasında hayatlarımızı Kur'ân ve Sünnet'in izinde şekillendirdiğimizde bizim de kuşkusuz Peygamber Efendimiz ile aramızda sevgi bağı oluşacaktır.

Kuşkusuz yollar uzun ve meşakkatli. Aç kurtlar mi-sali haramlar çevremizi kuşatmakta. Bize düşen ise rehberimiz olan Peygamber Efendimizin önderli-ğinde bu yolculuğu tamamlamak.

Önümüzde şimdi iki seçenek var. Ya kurtlarla çevrili bu ormanda kendi bildiğimiz yoldan gideceğiz ya da rehberimizle beraber yürüyeceğiz bu sapa yol-ları.

Evet, şimdi Ey Genç!

Senin yolculuğun **Kiminle ve Nereye?**

Ehl-i İrfan

Günah İlletinin Devası

Hasan Basri Hazretleri buyuruyur ki:

Birgün Basra sokaklarında abid bir genç ile dolaşırken ansızın bir tabibe rastladık.

Bir kürsi üzerinde oturmuş etrafında erkek, kadın ve çocuklardan kalabalık bir cemaat var. Her biri kendi hastalığına yarayacak bir ilaç soruyordu. Yanımdaki genç irşad maksadı ile ileri geçerek ;

'Ey tabip! Yanınızda günah illetine uğrayanlara şifa verecek bir ilacınız var mı?' dedi.

Hekimin kemal-i hayretle elini başına koyup düşündüğünü gördük.

Sonra içlerinde divanelerden biri:

'Erenler biraz dinlerseniz o derdin devasını şöyle tarif edeyim:

Tevbe kökünü istiğfar yaprağı ve tevazu dalları ile karıştırıp gönül havanına koyarak hayâ suyunu üzerine döküp tevhid tokmağı ile güzelce dövmeli. İnsaf eleğinden geçirip göz yaşı ile pişirip muhabbet balından katarak şükür kasesine doldurup reca yelpazesıyla soğutup hamd ve kanaat kaşığı ile gece gündüz yemeli. Günah illetine tutulanların devası budur.' der.

Allah ehli olan yanındaki cemaata dönerek şöyle söyler:

Ehl-i irfânım deye kimseyi tan etme sen

Defter-i irfâna sığmaz söz gelir divânenen

Çocuk ve Allah Sevgisi

Yeşim Gezmiş TORTUM

Peygamber Efendimiz (sav) buyuruyorlar ki:

“Hepiniz çobansınız ve hepiniz güttüğünüzden mesulsünüz.”

Öyleyse neslin yetişmesi hususunda çok dikkatli olmak gerekir.

Çocuk doğar doğmaz sağ kulağına ezan, sol kulağına da kamet okunur. Böylece anne-baba onu Allah'ın kulu bildiklerini ve o kimlik üzere yetiştirmek istediklerini açıklamış olurlar.

Çocuk, 3 yaşından itibaren sorular sorar. 4 yaşında sorular peş peşe gelmeye başlar.

Özellikle:

- Allah nerede?
- Allah ne kadar büyük?
- Allah neye benziyor?
- Allah nerede oturuyor?

Sorularını sıkça tekrarlar. Çocuğumuz, Yaradan hakkında ne sorarsa sorsun; sabır, sevgi ve hoşgörü ile azarlamadan ve mümkün olduğunca kısa cevaplar vermeliyiz.

“Allah nerede?” dediğinde, O'nun çok güçlü olduğunu, istediği her yerde olabileceğini söyleyebiliriz. Onlarla bir büyükle konuşuyor gibi süslü püslü kelimeler kullanmak yerine gayet sıcak ve samimi bir iletişim kurmalıyız.

En önemlisi; onları asla Allah ile korkutmamalıyız. “Bunu yaparsan Allah seni yakar!” şeklindeki ifadeler onları Yaradan'dan uzaklaştırır. Çocuklarımıza Allah'ın korkulan değil, korkulardan kurtaran olduğunu, kendisine inananları ve sevenleri cennet ile ödüllendire-

ceğini ve asla cehennem ile cezalandırmayacağını, bütün korkulardan Allah'a sığınarak kurtulacağımızı... anlatmalıyız. Çünkü Allah, bizi bizden daha çok seviyor. Her türlü tehlikeden emin olmamızı ve iki cihanımızı da cennete çevirmemizi istiyor.

Evet, Allah'tan korkmalıyız ama öncelikle O'nun sevgisini, rızasını kaybetmekten korkmalıyız. Bu korku, sevgi kaynaklı tatlı bir duygudur.

Çocuklar önce taklit ederler. Bizler onların yanında ibadet edersek, dua edersek, güzel söz ve fiiller sergilersek onlar da fitratlarındaki sevgiyi hemen gösterir, aynısını yapmaya çalışırlar. Allah Rasûlü'nün adı geçince gözümüzden akan bir damla yaş, oturup onlara saatlerce “Peygamberimizi şöyle sevmeliyiz” diye anlatmaktan daha tesirli olur.

Rabbim bütün Ümmet-i Muhammed'e önce anlamayı sonra da anlatabilmeyi nasip etsin.

Anne-babaya duyulan sevgi de çocuğu Allah'a yaklaştırır. Çünkü hayatta en çok sevdiği kişiler olan anne ve babayı var eden ve rızasını onların rızasına bağlayan O'dur.

“Allah'ın rızası, anne-babanın rızasındadır.” (Hadis)

Birçok ilim adamı çocukta büyük bir dini potansiyel olduğunu söyler. Onlar şekilsiz birer hamur gibidirler. Onları belirli kalıplara bilerek veya bilmeyerek bizler sokarız.

Önemli olan kendimizi ve göz bebeğimiz, ciğerparemiz olan çocuklarımızı “Allah'ın boyasıyla boyayabilmektir.”

Sevgiyi yaratıp var eden ve yüreklerimize hediye eden Allah'a hamdolsun.

Soru: Namaz kılarken bazen ikinci rekatta, bazen de son rekatta yanılarak, oturmadan kalkıveriyoruz. Bu durumda ne yapmalıyız?

Cevap: Nadiren de olsa bu durumla karşılaşabiliyoruz. Burada öncelikle şunu söylemeliyiz ki; iki oturuşun da hükmü farklıdır. Üç veya dört rekatlı namazların ilk oturuşlarına "kade-i üla", son oturuşlarına "kade-i âhire" denir. İlk oturuş vacip, son oturuş farzdır. Burayı güzelce anladıktan sonra kısaca cevaplamaya çalışalım:

Kade-i ülayı unutarak terk eden bir mü'min kardeşimiz namazın sonuna sehiv secdelerini ilave ederek, namazını öylece tamamlayacaktır. Ancak kade-i âhirede durum farklıdır. Çünkü o farzdır. Unutulurak terk edilen bu farz

oturuş geri dönülüp yerine getirilmedikçe o namaz, **namaz olmaz** (bu görüş İmam-ı Muhammed'e göredir). Sehven terk edilen bu son oturuştan sonra kişinin durumuna bakılır. Yeni başladığı bu rekata, secde ile bağlamamışsa yani henüz secde yapmamışsa bu kişi geri döner, oturur, ettehiyyâtü'yü okur, selam vererek sehiv secdelerini yapar, tekrar oturur ve ettehiyyâtü, salevâtlar ve rabbenâ dualarını da okuyarak selamlarla namazını tamamlar. Eğer bu rekata secde ile bağlarsa yani secdesini de yaparsa artık o namaz **nafile bir namaza** dönüşmüştür. Bu rekata bir rekat daha ilave ederek namazını bitirir (bu görüş de İmam-ı Azam ve İmam-ı Ebu Yusuf'a göredir). Bu son durumda ise sehiv secdesi de gerekmez. Bu namazı nafileye dönüştüğü için evvelki yanlış kıldığı namazı **tekrar kılar**.

Yukarıdaki bu durum cemaatle namaz kılarken imamın başına gelirse ne yapmalıyız, diye sorulabilir. Şöyle cevaplamaya çalışalım. İmam eğer ilk oturuşu terk ederse cemaatte ilk oturuşu terk eder. İmam dilerse namazın sonuna sehiv secdeleri ekleyebilir.

Orada imama uyuyoruz. Son oturuşla ilgili ise bu konuya ait iki sorun oluşabilir. İlki imamın **son oturuşu yapıp** da fazladan yeni bir rekata kalkması, diğeri de yine imamın **son oturuşu hiç yapmadan** kalkması...

Bu ilk durumda, son oturuştan sonra imam yeni bir rekata kalkarsa **cemaat** oturur, **kalkmaz** ve bekler. Yani burada cemaat imama uymaz. Bundan sonra bakılır; imam secde etmeden bu oturuşa geri dönerse cemaatte imama uyar ve onunla beraber namazını bitirir. Ancak imam secdeye varırsa artık cemaat imamı beklemez kendiliklerinden selamlarını verip namazlarını bitirirler. İmam ise artık bu rekata bir rekat daha ilave eder ve bu son kıldığı iki rekat onun için bir nafile olur.

Gelelim ikinci duruma; imam son oturuşu yapmadan kalkarsa, **cemaat** oturur ve **kalkmaz**, imamı bekler. Eğer imam, secde yapmadan oturuşa geri dönerse cemaatle beraber **sehiv secdelerini** de yaparak namazlarını tamamlarlar. Ancak imam geri dönmeyip secdeye varırsa imamın da cemaatinde namazları bozulur. Ne cemaatin kendi başına oturup selam vermeleri ne de sehiv secdesi yapmaları bu namazı kurtaramaz.

Soru: Damadıma zekat-fitre verebilir miyim?

Cevap: Evet, eğer ihtiyaç sahibi ise damada zekat-fitre verilebilir. Aklımıza; o zaman kızıma vermiş olmuyorum, diye bir soru takılabilir. Bilindiği

gibi zekat veren bir mü'min anne-baba, evlat gibi yakınlarına zekat veremez. Çünkü onlara bakmakla yükümlüdür. Bir mü'min, hanımına da bakmakla mükelleftir. Mü'mine böyle bir görev de düşüyor yani. Ancak kadın, kocasına **bakmakla mükellef**

değildir. Evli mü'minelerin böyle bir sorumluluğu yoktur. Erkek ve kadın her ikisi için kayınpederine veya kayınvalidesine bakma zorunluluğu da yoktur. Bakarlarsa daha güzel olur başka şeydir, zorunluluk, şart getirme başka şeydir. Onların anne-baba sayılmaları, onlarla evlenme yasağı ve bazı tesettür konularında geçerli olmaktadır. Yoksa damat ile kayın-peder-kayınvalide arasında her konuda ebeveyn-evlat ilişkisi geçerli değildir. Mesela damat hiçbir zaman onlara **mirasçı değildir.** Yani parasal konularda ebeveyn-evlat olarak görülmemektedirler. Kısacası damada zekat-fitre verilebilir. Evet, damada verilebilir ama geline zekat-fitre verilemez. Çünkü gelinin kocası ona bakmakla mükelleftir, gelinin kocası da zekat verecek kişinin evladır ki; kişi kendi evladına zekat veremez. Bu durumların tersinde ise gelin veya damat kendi kayınpeder ve kayınvalidelerine eğer fakirlerse zekat-fitre verebilirler.

Soru: Kurban Bayramında bazen teşrik tekbirlerini unutabiliyorum. Kazası olur mu?

Cevap: Teşrik tekbirleri kurban bayramı arifesinde sabah namazından başlayıp bayramın dördüncü günü ikinci namazında sona eren tekbirlerdir. Söylenmeleri vacip olarak kabul edilmiştir. Bu tekbirler **farz namazlara** bağlıdır, sünnet veya vitri vacipten sonra söylenmezler. Evet, bütün bir yılın beş gününde ve sadece yirmi üç vaktinde söylenen bu tekbirlerin unutulması da normaldir. Her ne kadar dikkat etsek de bazen unutabiliyoruz. Unuttuğumuzda kazası var mı? **Kazası yok!** O yüzden ihmal etmeyeceğiz, unutmamaya çalışacağız. Kendimizce tedbirler alacağız. Şöyle de bir durum var. Teşrik günlerinde kazaya kalan bir namazımızı yine aynı senenin teşrik günlerinde kaza edersek işte orada teşrik tekbirlerini de kaza ediyoruz. Başka bir durumda kazası yoktur.

Soru: Şalvar ve cübbe giymenin hükmü nedir?

Cevap: Öncelikle şunu ifade edelim ki İslamiyet müslümanlara has bir kıyafet getirmemiştir. Dinimizin ölçülerine uygun her türlü kıyafet serbest bırakılmıştır. Bu konuda örf daha belirleyicidir. Bir memlekette adet olmayan kıyafetle dolaşmak dahi uygun görülmemiştir. Hatta Şafii mezhebine göre böyle bir kişinin şahitliği dahi kabul edilmez. Dinimizin genel kabul-

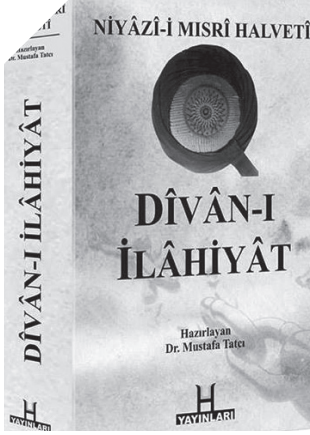

lerine göre toplum içinde onlardan ayrılmayacak şekilde giyinmek en uygun olanıdır. Dahası, diğer milletlerin giydiği bazı kıyafetleri giymekte de beis yoktur. Muğire b. Şu'be'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: **"Peygamber (s.a.v) kolları dar bir Rum cübbesi giymişti."** (Buhârî, Libâs/10) Bugün de palto ve pardösü gibi giyecekler giymekteyiz. Dolayısı ile bunlar yukarıdaki hadisten de anlaşılacağı gibi bizim için yasak değildir. Yasak olan gayr-i müslimlerin kendi dinlerini simgeleyen kıyafetlerini, bizlerin giymesidir. Papazın belindeki zünnar, başındaki külah gibi. Hâsılı Müslüman için avretini örtecek kadar giyinmek fardır. Güzelini giyinmek de müstehaptır.

Asırlar boyu yüzlerce, binlerce kıyafet türemiştir. Pek çok memlekete İslam hâkim olmuştur. Ama hiçbirisinin kıyafetine müdahale edilmemiştir. Büyük âlim İmam-ı Rabbanî'ye atfen söylenen **"kıyafette bidat yoktur"** sözü aslında bütün konuyu özetlemektedir. Hoş görülmemeyen; dar, şeffaf, vücut hatlarını ortaya çıkaran kıyafetlerdir.

Şimdi **"şalvar ve cübbe giyilemez mi?"** demeyiniz. Onlar da İslam dairesinde kabul gören kıyafetlerdendir. Ancak **"İslam'ın kıyafeti bunlardır"** diye sunulması yanlıştır. Yukarıda izah etmeye çalıştığımız gibi İslam'ın herhangi bir kıyafeti yoktur. Bu olsa olsa bazı anlayış veya görüşlerin kıyafeti olabilir. Burada **"Peygamberimiz şöyle veya böyle giyinmiş ama"** diyerek itirazda bulunulabilir. Bu da ilmiye sınıfını ilgilendiren, hadis-sünnet kriterlerini doğru yapabileceklerin konusudur. Bizim bilmemiz gereken İslam'ın genel hatları ile bir Müslümanın nasıl giyinmesi gerektiğini belirlediği sınırlar ışığında bu işi örf'e bıraktığıdır.

KİTAP TANITIMI

NİYÂZÎ-İ MISRÎ HALVETÎ

Dr. Mustafa Tatçı

Kitabın Adı : NİYÂZÎ-İ MISRÎ HALVETÎ

Hazırlayan : Dr. Mustafa Tatçı

Yayınevi : H Yayınları

XVII. asırda yaşayan Mehmed Niyâzî-i Mısri Halvetî (k.s), Halvetiyye'nin "Orta Kol" diye tanınan "Ahmediyye-i Halvetiyye" kolunun devamı niteliğinde olan "Mısriyye" şubesinin kurucu pîridir.

Coşkun ve cezbeli bir sûfî olan Hz. Mısri, İslâm tasavvuf tarihinin en renkli ve en yetkin simalarındandır. 1618'de Malatya'da doğmuş Diyarbakır, Mardin, Kerbelâ, Şam, Mısır, İstanbul, Elmalı, Uşak, Kütahya ve Bursa'da yaşamış, nihayet sürgüne gönderildiği Limni'de 1694 senesinde rihlet etmiştir.

İbn Arabî, Hazret-i Mevlânâ ve Yûnus Emre tefekkürünün XVII. asırdaki takipçilerinden olan Mısri, adeta bu üç büyük zatın düşüncelerinin harmanlandığı mükemmel bir terkiptir. Mısri'da öğrenim gördüğü için 'Mısri' diye tanınan Hz. Pîr, şiirlerinde aşka ve irfana ait hakikatleri damıtıp süzerek devrinin en güzel Türkçesiyle kaleme almıştır. Aynı zamanda edebiyat tarihimizde kendisini takip eden mutasavvıf şair ve ediplerle, adına "Niyâzî-i Mısri Okulu" diyebileceğimiz büyük bir edebî okulun kurucusu olma vasfını da taşıyan Hz. Mısri, fikirleriyle bütün çağlara hitap eden ve insanlığın varmak istediği hakikatin şâhikalarında dolaşan bir gönül adamıdır. O, İslâm'ın derinliğini idrâk eden bir ârif-i billah olduğu kadar, Türkçe'nin de inceliklerini bilen bir şairdir.

Bu büyük Hakk aşığı ve ârifinin yol tecrübelerini anlattığı "Dîvân-ı İlâhiyâtı'nı anlamaya çalışmak, bir manada insanın İslâm'ın irfânî derinliğini, vücûd birliğini ve kendini idrâk etmesi anlamına gelmektedir. Hz. Pîr'i selefi olan sûfî şairlerden ayıran özellik, ilâhiyâtında, sülûk sırasında yaşanılması gereken fark ve cem' sınırlarını dengeli olarak vermesidir.

Şerîatsız hakikat oldu ilhâd

Hakikat nûr, ziyâsıdır şeriat

diyen Hz. Pîr'in ortaya koyduğu vahdet ve kesret/cem' ve fark idrakiyle ilgili denge, tasavvuf yolları içinde, derviş eğitiminde fevkalâde önemlidir. Sülûku sırasında yaşadığı aşk ve irfân hâllerini yorumlamaya çalışan sâlikin, şerîattan hakikate doğru yol alırken hangi halde hangi reçeteyi kullanacağını bilmesi, nefsinin tehlikeli yollara sapmasını önleyecektir.

Niyâzî Hazretleri'nin ilâhiyâtı bu sapsmaları önleyecek altın kuralları ihtivâ eder.

Elinizdeki eser, Hz. Mısri'nin pek çok belge ve yeni bilgilerden hareketle yazdığımız hayatıyla yetmiş-ten fazla yazma nüshanın karşılaştırılması sonucunda elde ettiğimiz İlâhiyâtını ihtiva etmektedir.